

Tärä Tikani Santiagokwe

Santiago

Santiago kākwe tärä ne tikani. Niara abko Jesu etba nütüta. Mdakare abko, niara nämane nüne juta Jerusalénte, kánti nämane ji dokwäte nitre tödekaka Jesubti ye kräke. Erere arato, nitre Jesu kukwet ngwianka kākwe gätäbare juta Jerusalénte blitakäre sribi Pablokwe btä angwane, Santiago nämane ji dokwäte. Hechos 15 ye kánti maraba ñäke kukwe nebtä. Jesu etba Santiago, btä kukweta tikani Mateo 13.55, Santiago ye ara kākwe tärä ne tikani.

Nitre israelita kwati tödekaka Jesubti nämane nüne ni menten kwrere kä ketareketare temen kä Israel bäre. Niaratre ye kräke Santiago kākwe tärä ne tikani. Tärä nebtä Santiago kākwe blitabare kukweta kabrebtä, akwa bäri käne abko Santiago tä niere krörö: Nita nüne kä nebtä angwane, nikwe ja tare nikadi tödekabtä Jesukristobti. Yebtä nikwe ñan töbikadre kri, ñobtä ñan angwane ja tare nika yebti Ngöbötä ni die mike nüne bäri metre ja okwäbti. Nita ja tare nike angwane, nikwe kä ngwiandre nuäre jabtä abko Santiago kākwe niebare.

Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti tä nüne ño amne tä dre dre nuene, ye abko käta niaratre tödekaka metre Jesubti ya, ñakare ya ba mike tuare ni jökräye, niebare Santiagokwe. Erere arato, nita blite ño ño jabe kwärikwäri abko ütiäte amne nikwe ñan ni jändrän bkäne kri, kri mikadre bäri ütiäte ni bobre bobre kräke, ñobtä ñan angwane nitre bobre abko ütiäte Ngöbö ngwärekre amne Ngöbökrä ni ja kwrere jökrä abko Santiago tä niere.

Mdakäre abko, ni ngwian bkänkä krikri käta ni bobre bobre mike ngwarbe jae, käta sribi ütiä bien ñakare metre ietre abko kräke kukwe kri, ñobtä ñan angwane ye dokwäre Ngöbökwé mikadi ja ngie nuen abko niebare Santiagokwe.

Santiagota köbö kuin juen

1 1 Ti Santiago käta tärä ne tike. Ti abko sribikä Ngöbökwé amne ni Dänkien Jesukristokwe. Mun tödekaka Jesubti därebare juta nitre israelitakwe kwä jätäbti kubu yekri, käta nüne kä ketareketare temen kä

Israel bäre temen, ye kräke tita köbö kuin juen.

Nünandrekä dite käreikäre

2 Ti mräkätäre tikwe, ñongwane erere mun raba ja tare nike bätäkä ngwarbe tödekabtä Jesubti, ye ngwane munkwe kä ngwian bäri nuäre jabtä, **3** ñobtä

ñan angwane munta tödeke metre Ngöböbti ya, ñakare ya, ye trā tuakāre munta ja tare nike. Ja tare nika, ye köböire mun rabadre nūnenkā dite käre tödekabtā Jesubti abko garera metre munye. **4** Munkwe ja tare nika-dre bātārekā ja tārītārī abtī mun nena nūnenkā dite raire era metre, ye köböire abko mun rabadre nūne metre Ngöbö ngwārekri ni ünān kwrere amne mun ñan rabadre jāndrān kuin Ngöbökwē mdei nike. **5** Akwa munkwe dre dre nuendre, ye ñan raba nūke gare munye angwane, Ngöbökwē mun mikadre töbtā abko munkwe kārā ie angwane, mun mikadi töbtā kwe, ñobtā ñan angwane nire nire kātā jāndrān kārere ie, ye erere Ngöböta jāndrān bien tāte jōkrā ie amne tā jāndrān kābāire ñakare ni jōkrā kām. Amne munta ja mīke ngite, yebtā ñan rabai romon jire chi.

6 Akwa Ngöbökwē jāndrān biandi nie, ye rabadre era ni krāke, kākwe ja tōi mikadre kwatibe, kākwe jāndrān kārādre ie amne nikwe ñan ja tōi mikadre ngwarbe kwārākwārā jāndrān kārākāre ie, ñobtā ñan angwane ni ja tōi kwrite ngwarbe kwārākwārā, ni ye abko ere ngwane tā tödeke Ngöböbti, ere ngwane ñakare. Ni ye abko mren gilen kitata müre ribikwe kwārākwārā nekwāre sekwāre ye kwrere. **7-8** Ni ye abko tā tödeke Ngöböbti mtare amne jetbe tārā nebe tödeke jāndrān mdabtī, aisete tōi ñakare kwatibe Ngöböbtā, aisete

ni ja tōi kwrite ngwarbe kwārākwārā kore jāndrān jōkrābtā, ye abko ie ni Dānkien Ngöbö kākwe ñan jāndrān biandre jire chi nütüdre kwe.

9 Mdakāre abko, ja mrākā tödekaka Jesubti mden mden tā nūne bobre abko ie ja rabadre ruen ütiāte, ñobtā ñan angwane tā jāndrān jōkrā Ngöbökwē bkāne. **10** Akwa ja mrākā ngwian amne jāndrān bkāne krikri kākwe tödekani Ngöböbti amne ja mikani bobre kwe Ngöbö ngwārekri, ye abko btā kā raba nuāre, ñobtā ñan angwane ni ngwian amne jāndrān bkāne krikri abko kri blū tā nebe jōtrō ye kwrere abko krörō: **11** Kri blū abko tā nebe tuāre, akwa ñānānta kite ngire, kātā bā rötökā amne tā nākāenkā temen amne ñan tā nebe tuāre mda. Ye kwere jire, ni ngwian amne jāndrān bkānkā krikri kātā sribi nuene, btārābe ngwian amne jāndrān kwekwe tā niken ngwarbe jōtrō kām angwane, ñan rabadre ütiāte mda.

12 Mdakāre abko, nire nire kātā ja tare nike tödekabtā Jesubti amne tā nūnenkā dite jabtā, ni yebtā abko kā rabadi bāri nuāre, ñobtā ñan angwane ja tare nika ye rikadre ta angwane, niarakwe Jesu rükāninte ñakare, ye ngwane Ngöbökwē jāndrān kuin biandi ie, kākwe mikadi nūne kärekwāre jabe, ni gananka ie korona bianta ye kwrere, ñobtā ñan angwane nire nire kātā Ngöbö tarere amne tā Jesu rükente

ñakare abko ie Ngöbökwe jändrän ye köböi mikani.

13 Mdakäre abko, mun mden mden ie kukwe kämekäme mdei jata mun nuatekäre ja käne, ye abko ñan Ngöböta mun nuente kukwe kämenbtä munkwe nütü, ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme mdeita nebe ñakare jire chi Ngöböye, aiseite kukwe kämekäme ñan raba niara nuente jire chi ja käne. Erere arato, Ngöböta ni nuente ñakare jire chi kukwe käme nuenkäre,

14 akwa kukwe kämekäme këta ni nuente ja käne, ye abko kukwe käme mdei ni töibtä tä ni nuente ja käne, këta ni näkwite ja kukwäre. **15** Yebti kukwe kämekäme mdeita nebe nie, ye erere nita niken nuene angwane, nita ja mike ngite Ngöbö rüere angwane, kukwe kämekäme ye aibe jiebtü nita niken nakwen janknu. Nita ja mike ngite täte jökrä Ngöbö rüere, ye dokwäre abko nita krüte amne nita nebe kärekäre Ngöbö okwä bäre mento.

16 Ti mräkätäre tare tikwe, munkwe ñan ja ngökamna, **17** ñobtä ñan angwane Ngöbö sö dätekä amne ñänä, muke dätekä jökrä, Ngöbö ye ara jire këta jändrän jökrä kuin amne metre ni die mikakrä ye bien nie. Ngöbö abko ja kwrere kärekäre. Sö amne ñänä nikwite bä jene jene, ye kwrere Ngöbö nikwite ñakare, aiseite jändrän kuin metre bianta kwe nie, jändrän ye abko kä käinbti bianta kwe nie, aiseite Ngöbö ñan raba ni nuente kukwe

kämekäme nuenkäre. **18** Ye abko, ja moto kuinbti Ngöbö tö namani ni mikai ja ngäbriänkäre, erere nuenbarera kwe ja töi jenbti kukwe kuin era metre Jesubtä köböire. Amne nura ngwä kena öta nämane biandre Ngöböye, ye kwrere jire jändrän jökrä dätebare Ngöbökwe, ye ngätäite Ngöbökwe ni dianinkä käne jakrä ja ngäbriänkä kwrere.

Ni kukwei nuadre

19 Mdakäre abko, ti mräkätäre tare tikwe, kukwe krörö ne munkwe ngwianta töre jae: Mun jökrä käkwe ja olo mika juto biare Ngöbö Kukwei nuakäre, akwa mun ñan raba juto biare blite amne mun ñan raba romon jötrö ngwarbe, **20** ñobtä ñan angwane ni moto romon abko këta nüne ñakare kuin metre Ngöbö ngwäreki, Ngöbö tö ie ye kwrere.

21 Ne aiseite, kukwe kämekäme diän diän tä kabre mun ngätäite, ye kite temen munkwe amne kukwe kuin Ngöbökwe nökanü nura kwrere munbtä, ye kaen ngäbti mikakäre täte ja moto jämenbti munkwe, ñobtä ñan angwane kukwe kuin Ngöbökwe ye abko di tärä mun diantarikrä.

22 Akwa Ngöbö Kukwei kuin ye abko ñan munkwe kukwei nuadre jirekäbe, akwa kukwe ye abko tä dre dre nuemna, erere munkwe mika täte, ñobtä ñan angwane munkwe ñan mikadre täte ne ngwane, mun tädi ja ngökö au. **23** Ye abko nire nire këta Kukwe kuin Ngöbökwe ye kukwei nuen jirekäbe, akwa dre

dre nieta kwe abko tä mike ñakare täte, ni ye abko ni ja tuaka ñäite kwrere abko krörö:

24 Ni ja tuaka ñäite käta ja ngwäre tuen kuin au, akwa tä nikenta mentokwäre angwane, btäräbe niara bä ño, ye tä nebe töre ñakare mda ie. **25** Akwa Ngöbö Kukwei kuin era metre abko kuin ni tikatekrä, ye nire nire käta nuene abko tä töbike kuin metre ja käne amne tä mike täte metre jökrä, ni ye käta jändrän kuinquin nuene, ye abko käi rabadi nuäre btä.

26 Amne nane mun ruäre tä nekete Ngöbö Kukweibtä ruen munye, akwa mun kada nekete ñakare blitare amne munta ñäke krübäte ni mda mdabtä ne ngwane, munta ja ngökö au amne kukwe btä munta nekete ye abko tä nebe ngwarbe, ütiäte ñakare, **27** ñobtä ñan angwane nire nire käta tödeke metre Jesubti abko tä nüne kuin amne deme Ngöbö ngwärekre amne tä kukwe krörö-krörö nuene: ngäbäkre uli uli die mikadre. Erere arato, meri kändrare krütanikrütani käta ja tare nike bätäkä ngwarbe, ye abko die mikadre amne kukwe kämekäme kä nebtä ye ngäniene ja ngibiadre kuin deme. Nikwe nuendre kore, ye ngwane nita nekete era metre Ngöbö Kukweibtä.

Ñan ni iti mikadre bäri ütiäte ni mdakrä

2 **1** Ti mräkätäre tare tikwe, munta tödeke ni Dänkien Jesukristo bä nuärebtä. Mun ye abko käkwe ñan ni iti mika bäri

ütiäte ni mdakrä. **2-3** Ye abko ti bike bä mike krörö: Nane mun tädre ja ükaninkrö gätäbtä angwane, ni ngwian bkänkä kri rükadre abko kisebtä anio orore tädre amne dän kuin ütiäte tädre btä abko munkwe kadre ngäbti kuin, käkwe niedre ie: Kä bäri kuin ne kanti jakwe täke nete, munkwe niedre ie. Ye btäräbe ni bobre rükadre arato amne dän köliköli te rükadre angwane, munkwe niedre ie: Ma raba nünaninkä yete o ma raba tākā-nintbe temen ti ngotobtä, munkwe niedre ie, **4** ye ngwane munta ni iti mike bäri ütiäte jae ni mda yekrä amne munta kukwe nuene ja töi kämenbti kore ni mda rüere, aisete munkwe ñan ni mda mikadre bäri ütiäte ni mdakrä.

5 Ti mräkätäre tare tikwe, olo ketete ti kukweye munkwe: Nitre bobre bobre ni jökrä okwäbti, ni ye abko Ngöbökre dianinkä jakrä tödekakäre Jesubti, ye köböire abko Ngöbö okwäbti niaratre tä jändrän bkäne bäri kabre nitre ngwian bkäne kabre kä nebtä ye kräke. Erere arato, kä kuin kanti Ngöböta gobrane, ye abko biandi kwe nitre bobre bobre käta Ngöbö tarere yeye, niarakwe jändrän kwe köböi mikani ietre ye kwrere. **6** Akwa mun abko tä nitre bobre bobre mike ngwarbe jae amne nitre ngwian bkänkä krikri abko munta mike ütiäte jae, ¿ye ñan nitre ngwian bkäne krikri ara tä mun mike ene ja kisete ya? ¡Jänri! ¿Erere arato, ñan niaratre ara tä

mun jake jae kritobo ngwärekrei ya? iJänri! 7 Mdakäre abko, ¿Jesukristo kä kuin bä nuäre abko tä mun bkäne, ñan niara rüere nitre ngwian bkänkä krikri käta ñäke blo arato ya? iSe ñobtä abko munta niaratre mike ütiäte jae se!

8 Ni Dänkien Gobranka kri käkwe kukwe biani nuendre nie, ye munkwe mikadre täte, ye ngwane munkwe kukwe nuendre kuin. Mden erere nieta krörö Ngöbö Kukweibtä:

Mata ja tarere au,
ye kwrere makwe ni mda
mda tare arato,

Levítico 19.18

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 9 Akwa munta ni iti mike bäri ütiäte ni mdakrä, ye ngwane munta ja mike ngite angwane, kukwe biani Ngöbökwé nuendre, ye rüere munta ja mike ngite, 10 ñobtä ñan angwane kukwe biani nuendre Ngöbökwé nie, ye ni iti tädre mike täte jökrä, akwa nane kukwe ye kitadre kwatibe temen kwe, ye ngwane ja mikadre ngite kwe kukwe biani nuendre jire jökrä ye rüere, 11 ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire käkwe niebare krörö: Mun gure gure käkwe ñan ja mika gure tiebe ni mda mdabe. Erere arato niebare krörö kwe: Munkwe ñan ni mda kämika, niebare kwe. Ye mden kisete, ni gure käta ja mike gure ñakare tiebe ni mda mdabe, akwa ni mda kämikadre kwe, ye ngwane kukwe biani nuendre ye kitata jökrä temen kwe.

12 Ye abko, Kristokwe kukwe biani nuendre ni tikatekäre, yehti Ngöbökwé kukwe ükadite nikrä, aisete munta blite ni mda mdabe amne munta kukwe nue-ne ben angwane, munkwe mikadre ütiäte jae ja kwrere jökrä.

13 Ye ñobtä ñan angwane Ngöbökwé kukwe ükadite kä mrä angwane, nire nire ie mräkä namani ruentari tare ñakare, ye abko ñan rabadre ruentari tare Ngöböye arato; akwa nire nire ie mräkä namani ruentari tare, ni ye abko Ngöbökwé kukwe ükadite kräke angwane, rabadi ruentari tare Ngöböye arato.

Sribi kuin nuenta, yehti nita tödeke Jesubti abko tuata nibtä

14 Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, nita tödeke Jesubti ni tädre niere jirekäbe, akwa nita jändrän kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrä, ¿se abko nita tödeke Jesubti nita niere abko köböire ni rabadi dianintari ya? iÑakare! Ye abko ti bike bä mike krörö munye: 15 Nane ni mräkä merire ya amne brare ya tädre ja bütie nike amne tädre mrö nike. 16 Ja mräkä ye abko ie mun iti käkwe niedre: Ma rikata kuin, ie ti tö ti mräkä amne kä ñan rabadre tibo mabtä, abkokäre makwe dän kita jabtä amne makwe mrö kweta trinetrine, munkwe niedre ie. ¿Akwa dän amne mrö mdei nikata kwe, ye munkwe biandre ñakare ie amne, juandreta ngwarbe jirekäbe kise tökare ja jiehti, ye abko käkwe die mikadre ya?

Ñakare, aisete munkwe ñākādre kore ie, ye abko rabadre ütiāte ñakare krāke. **17** Ye kwrere arato, nita tōdeke Jesubti nita niere, akwa ni jāndrān kuinkuin nuene ñakare tōdeka Jesubti ye bā mikakrā, ye ngwane nita kukwe ütiāte ñakare niere ngwarbe kore.

18 Ye abko, ni rabadre niere krörö: Mata tōdeke jirekābe Jesubti, akwa ti abko tā jāndrān kuin nuene jirekābe ni mda mda-krā abko ni rabadre niere. Ye abko mata jāndrān kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrā, ye ngwane mata tōdeke Jesubti ñan jatai tie mabtā; akwa ti abko tā jāndrān kuinkuin nuene ni mda mdakrā, yebtä abko tita tōdeke Jesubti abko makwe tuadre tibtä.

19 Amne Ngöbö tārā itibe abko mata mike era jae, ye abko mata tōbika kuin kore, akwa mata tōdeke ñakare metre Ngöböbti, ye kwrere arato Ngöbö tārā itibe abko mikata era jae üai kāmekāmenkwe amne Ngöbö jürā tā nebe btātre, abtä tātne nebe grūkekā Ngöbö ngāniene, akwa tātne tōdeke ñakare Ngöböbti. **20** ¿Ñobtä ma tōi ñakare dikaro? Nita tōdeke Ngöböbti nikwe niedre, akwa nita jāndrān kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrā, ye ngwane nita tōdeke ñakare Ngöböbti abko raba gare mae, **21** ñobtä ñan angwane ni mrākā kira Abraham nikani ngobo Isaac ngwana müre ketadre Ngöbö mikakāre ütiāte jae, ye ngwane tōdekani kwe Ngöböbti, kākwe jāndrān kuin nuenbare

kore. Yebtä abko, ñakare ngite mda Ngöbökwie niebare btā.

22 Ne aisete Abraham nāmane tōdeke era metre Ngöböbti abko bā mikani krörö kwe: nikani ngobo Isaac ngwana müre keta-dre ñukwā gräbti Ngöbö mikakāre ütiāte jae. Niarakwe jāndrān nuenbare kore, yebtä abko jatani tōdeke tāte metre Ngöböbti.

23 Angwane Ngöbö Kukwei namani tikani krörö abko namani bare Abrahambtā:

Abrahamkwe Ngöbö
kukwei mikani era,
yebtä abko Abraham ngite
ñakare mda Ngöbökwie
niebare btā, *Génesis 15.6*

abko nieta kore abko erere namani bare. Bārire mda abko Abraham abko Ngöbö kukwe muko nieta Ngöbö Kukweibtā arato. **24** Ye mden kisete, ñan nita tōdeke jirekābe Ngöböbti aibe köböire ni ngite ñakare Ngöböta niere nibtä, akwa nita jāndrān kuinkuin nuene ni mda mdakrā nita tōdeke metre Ngöböbti bā mikakāre abko köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere nibtä arato. Mden erere nuenbare Abrahamkwe, yebtä munkwe tōbika kuin ja käne.

25 Ye kwrere arato, meri iti bti kā ngwarbe kādian nāmane Rahab kākwe jāndrān kuin nuenbare krörö abtä ngite ñakare mda Ngöbökwie niebare: Nitre israelita nikani kā tuenbti tiebe juta Jericó kanti angwane, Rahab kākwe kā biani ietre ja gwiriete, abti die mikani kwe ngitieta tiebe ji mdabti. Yebtä

abko Rahab namani tödeke metre Ngöböbti bā mikani kwe jabtā angwane, niara ngite ñakare mda Ngöbökwē niebare.

26 Ne aisete, mrā ti bike kukwe bā mike krörö: Ni ūai ñakare nibtā angwane, nita nebe ngwākāre, ye kwrere arato Ngöböta itibe nita mike ūtiāte jae, akwa nita jāndrān kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrā, ye ngwane nita tödeke ñakare metre bti.

Ni tüdrā abko krübāte

3 1 Mdakāre abko, ti mrākātre tikwe, ñan ni kwati mun ngātāite tö rabadre ja mikai dirikā, ñobtā ñan angwane nun dirikā dirikā abko kātā dre dre nuene amne nuntā dre dre dirire, yebtā abko Ngöbökwē kukwe ūkadite bāri tare nunkrā, ye abko garera munye, aisete tita niere kore munye. **2** Ni jökrā kātā ja mike ngite bātākā ngwarbe Ngöbö rüere. Ye abko, nire nire kātā blite angwane, kukwe nieta kwe, yebtā tā ja mike ngite ñakare jire, ye ngwane ni ye abko ni metre amne raba ja ngrabare ngibiare arato kukwe kāmekāme ngāniene. **3** Ye abko ti bike bā mike krörö munye: Mdā krikri akwa ni mikadre tāte kwe, abkokāre breno chi mikata kadate ta. Yebti abko ni töta nebe mdā kri ye ngwiain mdente mdente, erere kānti tā niken.

4 Erere arato, ru krikri mrenbti yebtā töbika munkwe. Ru mrenbti abko bāri krikri amne müreta nebe mate bāri ribi amne tā ru kite mentokwāre, akwa kri

kukwān chi ru kwitatekrā, yebti nitre ru ngwianka ye töta nebe ru ngwiain mdente mdente, erere kānti ruta niken. **5** Ye kwrere arato tā nakenkā krörö ni kadabtā: Ni tüdrā abko chi ni ngrabare yebtā, akwa tā biare bike bāri kri krübāte, ye abko ñukwā okwā chi kākwe kā tokwā krikri kukwadre kabre temen, ye kwere jire ni tüdrā. **6** Amne kukwe nieta ni tüdrābti abko ñukwā jutra krübāte kwrere. Ni ngrabare kiakia ne ngātāite ni tüdrā abko bāri krübāte, ñobtā ñan angwane ni tüdrābti nita kukwe niere diān diān ni mda mda rüere angwane, nita ja mike ngite Ngöbö rüere. Erere arato, ni tüdrābti kukwe taretare krübāte tā nakenkā nibtā amne, ni rüe Satana abko tā ni tüdrā mike blite kāmē kore. Ni tüdrā ye köböite jāndrān kabre bātākā ngwarbe tā nakenkā blo nibtā. **7** Ni raba jāndrān jökrā nākwite amne ni raba nebe dānkiene: jāndrān ngibiata gwi, nukwā, jāndrān yorekā tementa amne jāndrān krikri mrente, ye ni töta nebe nākwitai amne dānkiene, erere nita nue-ne. **8** Akwa ni ñakare jire iti abko kākwe ja tüdrā nākwitainina amne namanina dānkiene, ñobtā ñan angwane ni tüdrā abko ñan tā ja tuemetre nākwitadre jire chi nie, aisete krākā krübāte kātā ni kāmike, ye kwrere ni tüdrā.

9 Ye abko, ni tüdrābti nita Ngöbö ni Dānkien amne ni Rūn nikwe kākitekā. Abti ni tüdrā ye arabebti abko ni mda mda

dätebare bäsi ja kwrere Ngöböbe abko nita ngürün mike btä arato.

10 Ne aisete ni kada kwatibe, yebti nita Ngöbö käikitekä amne ni kada ye arabebti nita ngürün mike ni mdabtä, ye abko nikwe ñan nuendre jire chi kore abko tita niere munye ti mräkätre tikwe. **11** Ye abko ti bike bä mike krörö munye: Ñö bänän tibo tä neen, ye ben gwaire ñö bänän kwaka tä neen ñakare.

12 Erere arato, aseituna ngwäta neme ñakare higo kriebtä amne higo ngwäta neme ñakare uba kriebtä. Ye kwrere arato, ñö bänän mrene abko bänänta nebe ñakare tibo, aisete ni kada kwatibe, yebti nikwe ñan blitadre kuin bati amne blo bati, ti mräkätre tikwe.

Ngöbö aibe raba ni die mike nüne töbtä

13 Mdakäre abko, nire nire abko töbtä kukwe Ngöbökwetä amne nire nire abko ie jändrän Ngöbökwetä tä neme gare, ni ye abko kākwe bä mika tuadre nūnanbtä kuin ni jökrä ngwäre-kri amne, munkwe jändrän kuin-kuin nuen ni mda mdakrä ja moto kuinbti amne ñan bikakäre kri, ñobtä ñan angwane kore ni töbtä käta jändrän kuinquin nue-ne Ngöbö mikakäre ütiäte.

14 Akwa nireta mokrere krübäte Ngöbö Kukweibti bikakäre kri, käta rüre ja mikakäre ji dokwäte nitre tödekaka Jesubti ngätäite, ni ye abko käta ja mike ngite Ngöbö rüere, ye abko ñan rükan-drete kwe amne ñan bikadre kri

kwe kore. **15** Ye abko, munta nüne töbtä kore tuen munye akwa, ye abko ñan tä kite Ngöbö-kri. Akwa ni moto käme amne ni töi diän diän abkokri tä kite amne diablu ara jire käta ni kite kukwe ye jiebti, **16** ñobtä ñan angwane ni mokrere krübäte jabe kwärikwäri amne ni jändrän nuene rükäre jirekabe jabe kwärikwäri, ye kanti käre kä nokre nikwe ja rüere kwärikwäri amne kukwe kämekäme batakä ngwarbe nuenta Ngöbö rüere, aisete kukwe bä töbtä kore abko ñan tä kite Ngöbö-kri.

17 Akwa kukwe töbtä era metre tä kite Ngöbö-kri abko bäri käta ni mike nüne kuin deme Ngöbö ngwäre-kri amne tä ni mike nüne jame. Erere arato, ni motota nebe kuin ni mda mdakrä amne nita nebe nuäre töi dandre. Erere arato, ni mda mda tä nebe ruentari tare nie amne ni jökrä nita kaen ngäbti ja kwrere jökrä amne, kore nita kukwe era erere niere amne nita jändrän kuinquin nuene ni mda mdakrä. **18** Amne ni nūnanka jame, käta ni mda mda die mike nüne jame, ni ye abko tä nüne metre Ngöbö ngwäre-kri.

Ja mikadre bobre Ngöböbtä

4 **1** ¿Munta rüre amne munta ngüdrekä jabe kwärikwäri, ye abko ñobtä munta nüne kore gare munye ya? Munta nüne kore ñobtä ñan angwane kukwe käme tä mun töibtä, ye mden abko mdeita nebe munye amne tä ja di nuen munbe, käta mun

mike nüne kore. 2 Ne aisete jändrän mden mden ie mun tōta nebe, akwa tā nūke ñakare mun kisete, abtä munta ni mda kāmike jändrän ye diänkäre jakrä. Erere arato, jändrän ie mun tōta nebe jakrä, akwa ñan tā nebe nūke mun kisete, abtä munta nebe mokrere bti jabe kwärikwäri. Ye mdenbtä abko munta niken ngüdreka amne munta niken rüre jabe kwärikwäri, akwa munta jändrän kärere ñakare Ngöböye jakrä, aisete ñan tā nebe mun kisete. 3 Mda-käre abko, munta jändrän kärere Ngöböye angwane, ñan tā nebe mun kisete, ñobtä ñan angwane munta jändrän kärere kukwe nuenkäre kämekäme amne kä ngwiankäre nuäre jabtä, aisete munta jändrän kärere abko Ngöbö ñan tā bien munye.

4 IYe ñobtä abko käre munta trō kwite Ngöböye amne munta jändrän mda mda tarere niara täte! Jändrän jökrä kämekäme tā Ngöbö rüere abko ben nita ja gete angwane, nita nebe ja rüere Ngöböbe abko gare ñakare munye ya? Nire nire kätä ja gete kukwe kämenbtä, ye abko tā nebe ja rüere Ngöböbe. 5 Ye mdenbtä abko Ngöbö Kukwei tā niere krörö: Ngöbökwé ja Üai mikani nüne nibtä, ye abko bäri tōta nebe ni tuai näin Ngöböbe, aisete tā ni tarere, kätä mokrere nibti abko nieta Ngöbö Kukwei-btä. 6 Akwa Ngöbö abko bäri tā ja moto mike kuin nikrä, kätä ni tarere, ye Ngöbö Kukwei kätä niere krörö:

Nire nire kätä bike kri
Ngöböbtä abko rüere
Ngöbö motota nebe
romon.

Akwa nire nire kätä bike in
tidrä Ngöbö ngwärekrin
abko kräke Ngöböta ja
moto mike kuin,

Proverbios 3.34

abko nieta Ngöbö Kukwei-btä.

7 Ne aisete, bika tidrä Ngöböbtä munkwe. Amne munkwe nünanka dite jabtä rükäre diablu Satana rüere angwane, gitiadi munbtä. 8 Krötö känime Ngöböken munkwe amne Ngöbökwé krötadi känime mun ken arato mun die mikakäre. Mdakäre ñ abko, nita köbötike amne ni kisetä nebe merebe, ye kwrere mund kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere ye käkwe nüna merebe Ngöbö ngwärekrin. Erere arato, mun tōi ñäkänintbe ketebu abkötö Ngöbö tarei kukwe kämekäme ben gwaire ye käkwe ja mika deme Ngöbö ngwärekrin amne kukwe kämekäme mdeita nebe mun tōite, ye abko kita temen munkwe. 9 Yehti mun moto raba ulire ja jiehti amne, munkwe ja müai au käkwe ngrate krikri ja müaire, ñobtä ñan angwane mun ngite Ngöböye aisete. Erere arato, kätä nuäre kōtare munbtä kukwe kämekäme nuenbtä, ye rikwita müare munye amne, kätä nuäre munbtä kukwe kämekäme nuene, yehti abko mun moto raba ulire. 10 Abti bika tidrä ni Dänkien ngwärekrin munkwe amne niarakwe mun mikadi ütäte ja ngwärekrin.

11 Ti mräkätire tikwe, munkwe ñan ñākā ja rüere kwärikwäri, ñobtä ñan angwane nita ñāke ngwarbe ni mräkā rüere bā mika-käre ngite, ye ngwane nita blite Ngöbö Kukwei rüere, ñobtä ñan angwane nikwe ja mräkā taredre abko Ngöbö Kukwei tā niere. Nita blite Ngöbö Kukwei rüere angwane, nita mike ñākare täte. **12** Ye abko, Ngöbö itibe kākwe kukwe biani nuendre nie amne niara aibe abko Kukwe Ükatekā ni jökrā kräke. Erere arato, niara aibe raba ni dentari amne raba ni kite ngite käre-käre, akwa ma ñākare kukwe ükatekā ni mda mdakrä. ISe ñobtä abko ma tö ma mräkā bā mikai ngite se!

Nikwe ñan bikadre kri

13 Mtare olo ketete ti kukwei-ye munkwe. Mun jändrän köka-ka amne jändrän rürümoinkā abko tā niere krörö: Mtare ya o jetbe ni näin kā mdabti amne juta mdate. Ye kanti ni rabadi kā kwati angwane, nikwe jändrän kökadi amne nikwe jändrän rürümoindi ngwian diankrā kabre jae abko munta niere.

14 Akwa dre rakadikā munbtā jetbe, ye abko gare ñākare jire chi jabtā munye. Mütata kite jüben temen, bti jötrö ngwarbe tarā niken jökrā ta, ye kwrere munta nüne jötrö kā nebtā.

15 Ne aiseite munkwe niedre jire-käbe krörö: Ni Dänkien tö ne ngwane, ni tädi nüne amne nikwe sribi ne nuendi o nikwe sribi mda nuendi abko munkwe niedre jirekäbe kore.

16 Akwa mun abko tā bike krikri Ngöbö ngwäre-kri, kā tö sribi mikaitbe au ja töi jenbti, aiseite tikwe sribi ne nuendi, bti tikwe sribi mda nuendi, munta niere janknu bikakäre kri, ye abko tuen käme Ngöböye. **17** Ye abko, nire nire ie jändrän kuin nuen gare, akwa ñan tā nuene abko tā ja mike ngite Ngöbö rüere.

Santiago tā nitre ngwian bkäne kri mike mokre

5 **1** Mun jändrän bkäne kabre-kabre ye olo ketete ti kukweiye munkwe. Mun jändrän bkäne kabrekabre, ye rüere Ngöbö-kwe kukwe juandi tare krü-bäte, aiseite ngrente krikri ja müaire munkwe. **2** Jändrän kabrekabre munkwe, ye kebera niken ngwarbe jökrā munkän amne, dän ütiäte krikri munkwe, ye abko kā u kebera kwete jökrā munkän. **3** Erere arato, oro amne ngwian munkwe abko nena jialire jialire jökrā munkän abko ere-re tā niken ngwarbe jökrā amne ütiäte ñākare jire chi mda. Erere arato, mtare mun tā ngwian amne jändrän ükekrö kabre jae kore amne ñan tā ni mda mda die mike ngwian yebti, yebtä abko kā mrā angwane jiali tā neketaninkā orobtä amne ngwianbtā, ye ara jire kākwe mun kitadi ngise. Amne munta jändrän munkwe üke kaibe jakrä, ye dokwäre Ngöbö-kwe mun mikadi ja ngie nuen ñukwä jutrate. **4** Kukwe rakadikā kore munbtā, ñobtä ñan angwane

nitre nura ngwä ötaka ötaka munkrä abko ie munkwe sribi ütiä biani ñakare. Yeبتä niaratre tä ja di kärere Ngöböye, kätä ñäke krikri Ngöböye mun rüere amne, sribikätre ye abko kukwei jarabare Ngöbö di kri yeye. Ye mdenbtä abko kukwe taretare jatadi mun rüere.

5 Mun jändrän bkäne kabre-kabre kätä nüne kuin nuäre kä neبتä amne munta kä ngwen nuäre jabtä, aisete mun nena köteköte. Bäsı nbi kötikata kwe-tadre abko tä neme köte amne kämikata, ye kwrere jire kukwe rakadikä munبتä kä mrä näire, Ngöbökwē niara rüē gadikä angwane, 6 ñobtä ñan angwane ni kwati bobre bobre ngite ñakare abko munkwe kitani ngite amne munkwe kämikani, akwa niaratre kākwe ñākābare ñakare ja dokwäre munye. Ye dokwäre abko Ngöbökwē mun mikadi ja ngie nuen.

Nikwe nünandrekä dite bätärekä

7 Akwa mun ti mräkätre abko ie ti bike niere krörö: Ni nura nökaka töta nebe nura ngwä kuin ötai angwane, tä kä nura öta näire ngibiare bätärekä ja täritäri amne tä kä ñüre ngibiare jäme bätärekä arato, ye kwrere ni Dänkien Jesu kebera nüketa, ye munkwe ngibia bätärekä abti jatadi nüketa. 8 Munkwe ni Dänkien ngibia bätärekä amne munkwe nünanka dite jabtä, ñobtä ñan angwane ni Dänkien kebera nüketa. 9 Ti mräkätre tikwe, nita

nüke jukwebtä amne kebera kite gwä, ye kwrere ni Dänkien kukwe ükatekä nikrä nükerate. Ni Dänkien ye abko kākwe ñan mun mikadre ja ngie nuen, abko-käre munkwe ñan ñākä ngwarbe jabtä kwärikwäri.

10 Mdakäre abko, ti mräkätre tikwe, nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira nämāne blite ni Dänkien käfti, ye dokwäre ja tare nikani kri kwetre, akwa jändrän jökrä ngibiabare bätärekä kwetre, ye munkwe ngwianta töre jae amne munkwe nūna niaratre kwrere, 11 ñobtä ñan angwane nire nire kätä nūnenkä dite jabtä ja tare nika näire ni Dänkienkrä, ni ye abko ie Ngöböta ja di bien amne kätä nebe nuäre btä tä nebe ruen nie. Ni iti nūnanka kira kädian nämāne Job abko kākwe ja tare nikani tödekabtä Ngöböbti angwane, nūnankabare dite jabtä kwe ja tare nika näire, ye abko munkwe kukwe nuani ruen tie. Amne mrä ni Dänkien kākwe kukwe kuinquin nuenbare kräke amne mikani ütiäte ño kwe, ye gare kuin munye arato ruen tie. Ngöbö abko moto kuin nikrä amne nita nebe ruentari tare ie.

12 Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, ni mda mdakwe mun kukwei mikadre era, ie mun tö raba ne ngwane, munkwe ñan ja kukwei bian jändrän kä käinbti käfti o kä temen ne käfti o jändrän jökrä mda mda käfti ja kukwei mikakäre täte. Akwa mun tö jän niei angwane, munkwe jän nie jirekäbe angwane, munkwe ja kukwei mika täte; in

akwa mun tö ñakare niei angwane, munkwe ñakare nie jirekåbe, ye ngwane munkwe ñakare nie kwatibe arato, Ngöbökwe ñan mun mikadre ja ngie nuen, abko-kåre munkwe blita kore.

Ja di ribedre Ngöböye tödekare kwärå bti

13 Mdakåre abko ti mråkatre, nane ni ruåre tödekaka Jesubti abkobtä kukwe kri tä nakenkä angwane, blita kwe jakrä Ngöböbe. Erere arato, nane ni ruåre btå kåta nuåre ne ngwane, kanta kwe Ngöbö kåikitakakåre.

14 Akwa nane ni ruåre tä bren mun ngåtåite angwane, nitre ni jie ngwianka nitre gåtåkä Jesu kåbti ngåtåite yete, ye munkwe kårå blite Ngöböbe kråke angwane, ni Dånkien kåbti aseite kekadre kwetre ni bren yebti. **15** Ye abko, tödekadre kwatibe Ngöböbti kwe, kåkwe blitadre Ngöböbe ni bren ye kråke angwane, ni bren ye jatadita mobe amne rabadita kuinta Ngöbö diebti.

Erere arato, nane ja mikani ngite kwe Ngöbö rüere, köböite tä bren ne ngwane, Ngöbökwe ngite ye diandikå mento btå arato. **16** Ne aisete, munkwe ja mikani ngite Ngöbö rüere, ye munkwe nie jae kwårikwåri, bti munkwe blita Ngöböbe jakrä kwårikwåri angwane, Ngöbökwe mun mikadita kuinta, ñobtä ñan angwane

ni tödekaka kwatibe Ngöböbti kåta blite Ngöböbe ja di kåråkåre ie, ye köböire abko Ngöböta jån-drån kri nuene.

17 Mden erere ti bike bå mike munye: Kira ni Ngöbö kukwei niekå nåmane iti abko kådian nåmane Elías. Niara abko ni mda mda kwrere, akwa tödekani kwatibe kwe Ngöböbti, kåkwe blitabare ben angwane, Ngöbökwe ñan ñü mikadre nåkåen temen abko ribebare kwe ie, ye erere ñü nåkåni ñakare temen kå komå bti ötare. **18** Abti blitabareta kwe Ngöböbe angwane, ñü mikadre nåkåenta temen abko ribebare kwe ie, erere ñü nåkå-ninta temen amne kri mu jatani nüketå mure jökrå arato.

19 Mdakåre abko ti mråkatre tikwe, nane mun ruåre kåkwe trö kwitadre Ngöböye amne mun rikadreta ji blobti, akwa ni mda tödekaka Jesubti kåkwe ngwian-dreta Ngöbö kukwåre, ye köböire abko mun rabadre nåinta Ngöböbe angwane, **20** nire nire kåta niken ni ngite ngite ye ngwenante Ngöbö kukwåre amne tä niken ngwenante ji kuinbti, ye köböire ni ngite ñan rabadre ja tare nike kårekåre Ngöbö okwå båre mento, abko-kåre tä dentari amne, Ngöböta ni ngite ngite denkå jökrå mento nibtä, ye raba gare munye. Abko kore se. Ne ngörå.

Tärä Tikani Käne Pedrokwe

1 Pedro

Simón Pedro kākwe tärä ne tikani. Nitre ja töitikaka Jesube, ye ngätäite Pedro nämane bāri ütiäte. Akwa Jesu kani ngite müre ketadre angwane, Pedro aibe kākwe Jesu rükaninte. Abti namani mö ulire krübäte amne ja töi mikani kwatibe kwe Jesu miketa täte. Pedro nämane nüne mdente metre angwane tärä ne tikani kwe abko gare ñakare metre. Niara nämane juta Babiloniate abko niarakwe niebare. 1 Pedro 5.13 ye kanti, akwa juta Babilonia nämane kubu jene jene Erere arato, Babilonia nie nämane juta Roma btä arato, ñobtä ñan angwane ni kwati nünanka Roma abko nämane nüne käme krübar. Ngöbö rüere nitre nünanka juta Babilonia kākwe nünabare ye kwre, aisete niarakwe tärä ne tikani angwane, nämane nüne juta Roma te abko bāri ni kwati tä niere.

Nitre tödekaka Jesubti nünanka kä ketareketare temen kä kädian Ponto, Galacia, Capadocia, Asia amne Bitinia ye kräke Pedrokwe tärä ne tikani. Mtare kä ye abko kä Turquía. Nitre tödekaka Jesubti nämane ja tare nike, aisete Pedro tö namani niaratre die mikai nüne deme käre Jesu kräke ja tare nika näire, abkokäre tärä ne tikani kwe iet. Erere arato, Ngöbö ara jire kākwe nitre tödekaka Jesubti dianin jakrä, aisete bāri ütiäte Ngöbökrä. Ye mden kisete, nitre tödekaka Jesubti kākwe ñan ja kwata taredre, akwa rabadre juto biare ja tare nike bätärekä Jesukristo kräke amne, Jesukwe ja tare nikani ye kwre. Ja tare nikadre kwetre tödekabtä Jesubti angwane, kä rabadre nüne re btätre, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai Deme tä nüne era me btätre abko Pedrokwe niebare.

Pedrota köbö kuin juen

1 I Ti Pedro abko Jesukristo kukwei ngwianka kätä tärä ne tike munkrä. Mun dianinkä Ngöbökwē tä nüne ni menteni kwre käre kä ketareketare te kä kädianta Pontote, Galaciate, Capadociate, Asiate amne Bitiniate, mun ye mden kräke tita köbö kuin juen. **2** Kira kena

Ngöbö ni Rün nikwe kākwe märe ara jire diandikä jakrä abko nämane gare ie abko erere märe dianinkä kwe jakrä, niara Üai Deme köböire. Ngöbö Üai ye abko kätä mun mike deme. Ngöbökwē mun dianinkä jakrä, mun kwe Jesukristo mikadre täte amne Jesukristo dāriehti Ngöbö kākwe mun ngite diandrekä jökrä mento munbtä abkokäre.

Ngöbökwe ja moto mika bāri
kuin mun jōkrā krāke amne mun
mika nūne jāme kwe, le ti tō.

Pedrota Ngöbö kākitekā

3 Ari Ngöbö kākitekā. Niara
abko ni Dānkien Jesukristo Rūn.
Jesukristo krūtani, akwa Ngöbö-
kwe mikaninta nire, ye köböire
ni mikaninta dārereta btin bobu-
ta kwe, ñobtä ñan angwane nia-
rakwe ni ngwiani ruentari tare
kri jae. Ne aiseite nikwe nūnandi
kārekāre Jesukristo ben, yebti ni
raba tōdeke kwatibe era metre.

4 Amne jāndrān kuin niken
ngwarbe ñakare, jübente ñakare
amne bā nikwite ñakare tā ūkani
Ngöbökwe kā kāinbti nikrā, ye
abko biandi kwe munye. **5** Erere
arato, munta tōdeke Ngöböbti,
ye köböire abko Ngöböta mun
ngibiare ja di kribti, yebti Jesu-
kristo jatadita angwane, mun
rabadi dianintari ūnān tāte. Ye
abko tā mikani Ngöbökwe mun-
krā, ye erere rabadi mikani gare
kā mrā, abkokāre Ngöböta mun
ngibiare. **6** Yebtä kāta nebe bāri
nuāre munbtā, akwa bā jōtrō
munta ja tare nike bātākā ngwa-
rbe tōdekabtā Jesubti. **7** Ñobtä
munta ja tare nike kore abko
krörō: Munta tōdeke Ngöböbti,
ye abko bāri ūtiāte oro kwrere.
Oro abko mikata ñukwāte,
köböire oro metre ya, ñakare ya
tā nūke gare, ye kwrere abko
munta ja tare nike angwane,
munta tōdeke metre janknu Ngö-
böbti abko rükadi gare munbtā.
Akwa munta tōdeke metre
janknu Ngöböbti, ye abko bāri

ūtiāte orobti ta, aiseite munta ja
tare nike tōdekabtā Jesubti
angwane, munkwe tōdekadre
metre janknu angwane, Jesukri-
sto jatadita angwane, mun kāi
rabadi nuāre btā amne mun
mikadi ūtiāte kwe arato.

8 Jesukristo abko munkwe
ñan tuabare ja okwā jenbti,
akwa munta tarere. Erere arato,
mtare munta tuen ñakare, akwa
munta mīke era jae, kāta tōdeke
bti, ye abko kāita nebe bāri nuā-
re munbtā. Jesukristo kāita nebe
nuāre krübāte munbtā, aiseite
kukwe ñakare jire mda bti mun
raba kā nuāre ye niere, **9** ñobtä
ñan angwane mun rabadre dia-
nintari, bti munta tōdeke ye ken
mun kitera nebe.

10 Ngöbökwe mun dianditari
ja moto kuinbti, yebtä abko Ngö-
bö kukwei niekā kirakira kākwe
blitabare amne Ngöbökwe nuen-
di ño, yebtä abko namani ja tōi-
tike amne nikanintre ngwentari
ja tāritāri. **11** Mdakāre abko, Kri-
sto mūre ketadre, bti mikadreta
nire amne rabadre mikani ūtiāte
kri kā kāinbti, ye abko Kristo Ūai
namani mīke gare kira ietre
angwane, kukwe ye abko raka-
drekā ño amne ñongwane, ye
abko niaratre tō namani gai bāri.
12 Akwa kukwe btā nitre Ngöbö
kukwei niekā kākwe blitabare ye
abko ñakare krāke, akwa kukwe
kuin ye abko munkrā mtare abko
Ngöbökwe mikani gare ietre.
Kukwe ye abko mikanina gare
munye mtare angwane, Ngöbö
kukwei Jesukristobtä mikani
gare munye ni mda mdakwe.

Ngöbö Üai Deme di kri kä käin-bti juani ara jire köböire niaratre kākwe kukwe ye mikani gare munye. Kukwe ye abko angele kä käinbti tō gai bāri arato.

Munkwe nūna deme

13 Ye mden kisete, munkwe ja mika juto nūne Ngöbökrä amne munkwe tōbika kuin ja käne. Erere arato, Jesukristo jatadita, ye näire Ngöbökwē mun dianditari ünān tāte ja moto kuinbti, yebtā munkwe ja tōi mika kwatibe. 14 Käne mun ngā-mi tōdeke Ngöböbti angwane, mun tō namani kukwe kämekā-me nuein abko erere munkwe nuenbare, akwa mtare abko, mun nena Ngöbö ngābriānkāre amne munta Ngöbö mike tāte, aisete mun nāmāne nūne käne, ye kwrere munkwe ñan nūna mda. 15 Akwa Ngöbö mun kārā-kā jakrā abko deme, aisete munta nūne ngwane, munkwe nūna deme niara kwrere, 16 ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire kākwe niebare krörō ja Kukweibtā:

Ti abko deme,

aisete munkwe nūna

deme, *Levítico 11.44-45*

niebare kwe.

17 Ye abko, munta blite Ngöböbe angwane, "Ti Rün" munta niere ie amne Ngöbö ye ara tā kukwe ükete nikrā angwane, ni jōkrā tā ja kwrere Ngöbö okwāte, aisete nita dre dre nuene abko erere btā kukwe ükateta kwe. Ye mden kisete, munkwe nūna ni menteni kwrere kä nebtā amne munkwe Ngöbö mika

ütiāte kärekwē jae, 18-19 ñobtä ñan angwane, mun mrākā kirakira nāmāne nūne ngwarbe amne kukwe ütiāte ñakare, btā nāmāne ja kite, ye kwrere mun jatani nūne siba niaratre tābti, akwa Ngöbökwē mun kökanintarita jakrā. Mun kökanintarita kwe, ye abko ñan oro amne ngwianbti mun kökanintarita kwe. Oro amne ngwian ye abko tā niken ngwarbe. Akwa kordero kuin deme, bren ñakare bian nāmāne Ngöböye ja ngite ütiāre, ye kwrere Kristo kākwe ja biani müre ketadre krusobtä abko dāriehti Ngöbökwē mun kökanintarita, ye nena gare kuin munye. 20 Ye abko, Ngöbö ngā-mi kä ne dātere, ye kānenkri Kristo mikanina biare kwe rükakāre kä nebtā, akwa kä mrā ne ngwane Ngöbökwē juani müre ketadre mun krāke. 21 Kristo köböire munta Ngöbö mike era jae, kātā tōdeke bti mtare. Kristo krütani ye abko Ngöbö ara jire kākwe mikaninta nire, bti nikani ngwēnante kä käinbti, kānti mikani ütiāte kri kwe. Kristo ye mden köböire munta tōdeke Ngöböbti amne munta ngibiare ngābti kisere.

22 Mtare kukwe era metre Kristobtä mikata tāte munkwe, ye köböire abko Ngöbökwē mun mikanina deme ja ngwārekri mun mrākā tarekwē era metre jōkrā. Ne aisete ja di ngōi jōkrā munkwe ja tare era metre kwāri-kwāri, 23 ñobtä ñan angwane mun dārebareta bobukāre. Mun meye amne mun rün tā krüte,

yekri mun därebare käne, akwa Ngöbö Kukwei nire amne tä kärekäre, ye köböire mun därebareta. **24** Ne aisete Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Ni jökrä kä nebtä abko tä mikä kwrere amne, ni kuin bä nuäre nuäre abko tä kri blü kwrere.

Mikä tä bä ngrötökä jötrö amne kri blü tä näkäenkä jötrö, ye kwrere nita jötrö kä nebtä,

25 Akwa ni Dänkien Ngöbö abko Kukwei tä kärekäre, *Isaías 40.6-8*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. Ni Dänkien Kukwei ye mden abko Ngöbö kukwei kuin Jesukristobtä abko mikani gare munye.

2 **1** Ye mden kisete, kukwe käme bätäkä ngwarbe ni mda mda rüere, ye kite jökrä temen munkwe amne, ni ngöka bätäkä ngwarbe ye kite jökrä temen munkwe. Erere arato, ja bä mika kuin au, ye kite temen munkwe amne, jändrän ni mdakwe ie mun töta nebe jakrä amne ñäkä ngwarbe ni mda mda rüere, ye kite jökrä temen munkwe. **2-3** Ye abko, ni Dänkien moto kuin era metre nena gare täte munye, aisete ngäbäkre chi tä därere käta nebe kian känene duadre jae abko te tä niren, ye kwrere jändrän jökrä Ngöbökwé kuin deme mun mikakrä niren, ye abko munkwe kánántari kisere jae, Ngöbökwé mun dianintari ño rabadre nüke gare bäri munye abkokäre.

Jesukristo abko jä nire kwrere

4 Mdakäre abko, jä ütiäte kri mika nämane ju gräre, ye kwrere ni Dänkien Jesukristo abko ütiäte kri munkrä. Niara abko jä ütiäte ye kwrere, akwa niara abko nire. Niara ken munkwe kröta. Ni Dänkien abko ütiäte kri jä ütiäte kwrere, akwa nitre kä nebtä kākwe trö kwitani ie, akwa Ngöbökwé dianinkä jakrä amne ütiäte kri kräke. **5** Ye abko, Jesukristo köböire Ngöbökwé mun mikanina nire arato. Jä jue mika-ta ño, ye kwrere Ngöböta mun ükekrö ketetibe, kākwe ja Üai mikani nüne munbtä mun mikakäre ju kwrere jakrä, mun rabadre sribire niarakrä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre deme kwrere amne, Jesukristo köböire mun rabadre jändrän kuin bien Ngöböye niara Üai diebti kä mikakäre nuäre Ngöböbtä. **6** Yebtä abko, Ngöbökwé niebare krörö abko tä tikani niara Kukweibtä:

Tita ni mike iti Siön nete abko jä bäri ütiäte ju mikakrä kwrere.

Ni jä kwrere ne abko bäri ütiäte kri ju gräre, aisete tikwe dianinkä mikadre nete.

Aisete nire nire kākwe tödekadre ni yebti abko Ngöbökwé ñan mikadi ja ngie nuen, aisete ñan rabadre ja gaire,

Isaías 28.16

abko niebare Ngöbökwé Jesukristobtä. **7** Angwane mun Ngöbö

mikaka era jae abko kräke ni jä
 ütiäte kri kwrere abko ütiäte kri,
 akwa nire nire käta tödeke ñaka-
 re Jesubti abkobtä Ngöbö
 Kukweita blite abko erere tä
 nebe bare krörö:

Jä ütiäte kri ju mikakrä
 metre abko nitre ju
 mikaka kākwe kitaninkä,
 akwa jä ye abko ni
 Dänkien kākwe mikani
 bāri ütiäte ju mikakrä
 metre. *Salmos 118.22*

8 Mdakäre abko Ngöbö Kukwei
 tä niere krörö:

Niara abko jä kwrere btä ni
 mda mda ngoto ritadite
 angwane, näin ngitiekä
 temen jä yebti ta, erere
 Ngöbökwē mikadi ja ngie
 nuen, *Isaías 8.14*

nieta Ngöbö Kukweibtä ni Dän-
 kien Jesukristobtä. Niaratre tä
 ngoto ritete kore Jesukristobtä,
 ñobtä ñan angwane ñan tö Ngö-
 bö Kukwei Jesukristobtä mikai
 täte, dokwäre Ngöbökwē kukwe
 mikanintbe kira kräke, ye erere
 rabadi bare btätre, kākwe ja ngie
 nuadi.

9 Akwa mun tödekaka Jesubti
 ara jire abko ja mräkäre dianin-
 kä Ngöbökwē jakrä. Erere arato,
 ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
 diäre tä sribire jrei ngwärekre, ye
 kwrere Ngöbökwē mun mikani
 sribire jakrä. Amne mun abko
 juta deme Ngöbökwē. Mdakäre
 abko, mun abko jen Ngöbökwē.
 Niarakwe mun dianinkä kore
 jakrä angwane, jändrän kuinkuin
 nuenbare kri krübäte kwe mun-
 krä, ye abko mun rikadre mike

gare ni mda mdaye abkokäre.
 Mun nämane nüne kä ikote Ngö-
 bö okwä bäre mento, akwa
 Ngöbö ara jire kākwe mun kārā-
 bareta nüne kä trä kuin bā nuäre
 jen kwe te. **10** Mdakäre abko,
 käne mun nämane ngwarbe,
 ütiäte ñakare juta kwrere, akwa
 munkwe tödekani Jesubti
 angwane, mun juta Ngöbökwē
 mtare. Erere arato, mun ñan
 nämane ruentari tare Ngöböye,
 akwa munkwe tödekani Jesubti
 angwane, mun ruentari tare kri
 ie.

11 Ti mräkätre tare tikwe, ti
 bike kukwe ribere krörö munye
 Munta nüne ni menteni kwrere
 kä nebtä, aisete kukwe käme
 mdeita nebe munye, käta rüre
 mun rüere, ye kākwe ñan mun
 ganaindre, abkokäre munkwe
 ñan kä bian ie jabtä. **12** Angwa-
 ne nitre ie Ngöbö gare ñakare,
 ye okwäbti munkwe nūna kuin,
 ñobtä ñan angwane bāsi ni
 kukwe kämekäme nuenkä btä
 ñākä blo, ye kwrere jire tädre
 ñäke mun rüere mtare, akwa
 munkwe jändrän kuin nuendi
 niaratre okwäbti ne ngwane,
 Ngöbökwē kukwe ükadite ni
 jökrä kräke, ye ngwane niaratre
 kākwe Ngöbö käikitadrekä
 kukwe kuin nuenbare munkwe
 yebtä.

**Gobran kukwei amne ni
 bkänkä kukwei mikadre täte**

13 Mdakäre abko, ni Dänkien
 rabadre ütiäte ni mda mda okwä-
 te, abkokäre ni jökrä tä mikani
 gobrane ji dokwäte, ye munkwe

kukwei mika täte abko krörö: emperador romanobo tä bäri ji dokwäte, aisete munkwe mika ütiäte jae. **14** Erere arato, gobran mda mda juanta emperadorekwe nitre kukwe kämekäme nuenkä tõi diankäre amne ni jändrän kuin nuenkä abko mikakäre ütiäte, ye munkwe mika ütiäte arato, **15** ñobtä ñan angwane nitre tõi ñakare käta blite ngwarbe mun rüere abko ngwärekre munkwe jändrän kuin nuendre niaratre kukwei ötakäre abko ie Ngöbö tõi. **16** Ngöbökre mun ngite dianinkä mento munbtä käkwe mun tikaninte, akwa ye köböire munkwe ñan bika kuin, kukwe kämekäme nuenkäre janknu tiebe. Akwa ni klabore Ngöbökre käkwe nünandre ño, ye kwrere munkwe nūna. **17** Mdakäre abko, munkwe ni jökrä mika ütiäte jae: Munkwe ja mräkätäre tödekaka Jesubti tare amne munkwe Ngöbö jürä ngwian amne emperador abko mika ütiäte munkwe.

18 Mdakäre abko, mun klabore ni mda mdakwe, ye abko käkwe mun bkänkä kukwei mika täte jökrä amne munkwe mika ütiäte jae arato. Ye abko mun bkänkä moto kuin amne moto jäme, ñan ye aibe munkwe kukwe mikadre täte kore, akwa mun bkänkä moto kämekäme ye kukwei mika täte munkwe arato, **19** ñobtä ñan angwane ni ja mike ngite ñakare, akwa ni mikata ja ngie nuen ngwarbe amne, nita Ngöbö mike täte, aisete nita nebe kwekbe jirekäbe

ja tare nike bätärekä kore, ye abko tä nebe tuen kuin Ngöböye. **20** Mun klabore käkwe ja mikadre ngite abtä mun mikadre ja ngie nuen, yebtä abko tädre ja tare nike bätärekä, ye abko rabadre ütiäte ñakare, ñobtä ñan angwane mun mikadre ja ngie nuen metre kwe. Akwa munkwe jändrän kuin nuendre, dokwäre mun mikadre ja ngie nuen angwane, mun tädre ja tare nike kwekbe bätärekä, ye abko tä nebe tuen kuin Ngöböye, **21** ñobtä ñan angwane Kristo käkwe ja tare nikani kore käne munkrä, ye kwrere munkwe ja tare nikadre arato, abkokäre Ngöbökre mun käräbare jakrä. Ne aisete ja tare nikadre ño, ye abko Kristo käkwe bä mikani käne abko erere munkwe nuendre abko krörö:

22 Kristo käkwe ja mikani ngite ñakare Ngöbö rüere amne, ni mda mda ngökani ñakare kwe,

Isaías 53.9

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. **23** Akwa niara rüe namani ñäke taretare ie angwane, namani kwekbe, ñäkäbare ñakare tare kwe ietre. Erere arato, mika namani ja tare nike krübäte angwane, rüe rätäninkä ñakare kwe amne Ngöbö abko kukwe ükatekä metre, ye aibe ie namani ja mike gare jirekäbe. **24** Kristo ara jire käkwe kötä mikani au nikrä amne müre ketani krusobtä ni diäre, ye ngwane ni nämane ja mike ngite krübäte Ngöbö rüere abko dianinkä jökrä mento nibtä

kwe. Ne köböire abko ni krütani kätä ja mike ngite ñakare mda Ngöbö rüere, ye kwrere nikwe ñan ja mikadre ngite mda Ngöbö rüere amne nikwe nünandre kuin era metre, abkokäre Kristo-kwe ja biani müre ketadre au ni diäre. Erere arato, Kristo mikani träine ngrabare, bti krütani, ye köböire abko mun namaninta quinta. **25** Krütani kore munkrä, ñobtä ñan angwane obeja tä nente angwane, tä niken ngwarbe kwäräkwärä, ye kwrere mun nämane näin mente Ngöböye, akwa mtare mun jataninante Jesukristoye. Ni obeja ngibiaka tä obeja ngibiare kuin, ye kwrere Kristo tä mun ngibiare amne tä mokrere munbti.

Kukwe ni gure gure kräke

3 **1** Ne kwrere arato, mun merire gure gure käkwe ni brare munkwe kukwei mikadre ütiäte, ñobtä ñan angwane nane ni brare ruäre abko ñan tä tödeke Jesubti, akwa mika ütiäte jae munkwe amne munkwe nünandre kuin, ne ngwane ñan munta blite Jesubtä ben abtä tödekadre bti kwe, akwa munta nüne kuin ye köböire jatadi tödeke bti, **2** ñobtä ñan angwane Ngöbö käikitarekä kwärä munta nüne kuin deme ni brare munkwe okwäbti, ye köböire jatadi tödeke Jesubti. **3** Akwa munkwe ñan ja däte bätäkä ngwarbe ngrabare ja bä mikakäre nuäre amne, munkwe ñan ngwian gate ja dokwä sökakra bätäkä ngwarbe ja bä mikakäre nuäre. Erere arato, munkwe

ñan jändrän orore tuäretuäre mika ja ngrabare ja bä mikakäre nuäre amne ütiäte amne, munkwe ñan dän kuinkuin ütiäte kri-kri kita jabtä ja bä mikakäre nuäre ngrabare. **4** Akwa munkwe ja moto mika kuin, käkwe nuna jame ja bä mikakäre nuäre. Ja töi amne ja moto mikadre kuin kore munkwe, ye ngwane mun bä rabadi nuäre kärekäre. Ja bä mikadre nuäre kore, ye abko ütiäte kri Ngöbö ngwärecri. **5** Ne kwrere arato meri deme deme nünanka kira tödekaka Ngöböbti nämane ja bä mike nuäre, kä nämane ja moto mike kuin amne jame ja bä mikakäre nuäre. Niaratre nämane brare kwe mike ütiäte jae amne nämane kukwei mike täte **6** Sara kwrere. Sara abko käkwe brare kwe Abraham kukwei mikani täte käkwe “ti dänkien” niebare ie. Mun merire merire abko käkwe nünandre metre kore amne munkwe ñan kä jürä ngwiandre jabtä ne ngwane, mun rabai Sara kwrere.

7 Mun brare gure gure abko ie nuna rüka gare kuin meri munkwe yebe. Meri abko di ñakare ja kwrere munbe, aiseite munkwe mika ütiäte amne munkwe ngibia arato, ñobtä ñan angwane ja moto kuinbti Ngöbökwé mun brare kärebare nünakäre kärekäre jabe, ye kwrere Ngöbökwé meri ye kärebare arato nünakäre kärekäre jabe, aiseite munkwe meri munkwe ye mika ütiäte. Munkwe blitadre Ngöböbe angwane, Ngöbökwé mun kukwei kadre

ngäbti, abkokäre munkwe nuna kore ben.

8 Mdakäre abko, mun jökrä kākwe nuna jāme ketetibe jabe amne ja raba ruen ja kwrere jökrä munye ja die mikakäre kwärikwäri. Erere arato, ni ja mrākäre kätä ja tarere, ye kwere munkwe ja tare kwärikwäri. Erere arato, munkwe ja moto mika kuin jakrä amne munkwe bika tidrä jabtä kwärikwäri. 9 Ye abko, ni mdakwe kukwe nuen blo mun rüere angwane, munkwe ñan kukwe nuenta blo btä ja dokwäre. Erere arato, ni mdakwe ñākä taretare munbtä angwane, munkwe ñan ñākätä taretare btä ja dokwäre amne munkwe ja di kārä kräke Ngöböye jirekābe, ñobtä ñan angwane Ngöbökwē mun kārābare jakrä ja di biankāre munye Kristo köböire, aisetē munkwe ñan ja ngie mika.

10 Munkwe nūnandre kore, ñobtä ñan angwane

Nire nire tö nūnai kuin amne tö kā tuai nuäre jabtä, ni ye abko kākwe ñan ñākä taretare ni mda mdabtä amne ñan ni mda ngōka kwe.

11 Erere arato, jändrän kāmē Ngöbö rüere, yebtä kā mikaka kwe amne jändrän kuin nuen kwe. Mdakäre abko, ja töi mika kwatibe kwe nūne jāme ni mda mdabe amne rankwa janknu kā jāme ye jiebtä arato, 12 ñobtä ñan angwane ni nūne

metre abko ni Dänkien tä ngibiarebti.

Erere arato, tä blite Ngöböbe angwane, niara tä biare kukwe kaen ngäbti.

Akwa ni kukwe nuenkä kāmekāmē Ngöbö rüere abko kräke Ngöbö motota nebe romon,

Salomos 34.12-16

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

13 ¿Ne aisetē munkwe ja kitadre jändrän kuin aibehtä, ye ngwane nirekwe kukwe nuendre blo mun rüere? Bāsi ni ñakare jire. 14 Akwa nane nūnanbtä kuin, ye dokwäre ni mdakwe mun mika ja tare nike ne ngwane, Ngöböta ja di bien munye, iaisetē munkwe kā ngwian nuäre jabtä! Amne munkwe ñan ni ye jürä ngwian jabtä amne mun ñan rekwetaka kāmē arato, 15 akwa munkwe ja töi mika kwatibe Kristo mikakäre ütiäte ja Dänkien kwrere. Erere arato, ñobtä munta tödeke Kristobti, kätä ngibiare ngäbti, ye ni mda mda ngāmi kite ngwentari munye, känenkri munkwe ja mika juto biare kukwe kakäre ngäbti. Akwa ja moto jāmenbti munkwe blita bentre amne munkwe ja mika bobre, kākwe ni mda mda mika ütiäte jae niaratre kukwei kare ngäbti. 16 Erere arato, ja ñan rabadre ruen ngite munye Ngöbö ngwārekri, abkokäre munkwe nuna kuin ni mda mda okwäbti, ñobtä ñan angwane munta tödeke Kristobti, abtä munta nūne metre, yebtä ni ruäre tä ñāke blo

mun rüere, ye abko rabadreta ja gaire, abkokäre munkwe nûna metre. **17** Tita niere kore, ñobtä ñan angwane jändrän kuin nuenbtä nikwe ja tare nikadre, ie Ngöbö tö ne ngwane, rabadre kuin nikrä ja tare nike kore; akwa nikwe ja tare nikadre jändrän käme nuen dokwäre, ye abko rabadre käme nikrä, **18** ñobtä ñan angwane Kristo ara jire käkwe ja tare nikani amne krütani ni ngite Ngöbö rüere diankakäre mento nibtä, ye abko nuenbare batibe kwe amne namani ütiäte kärekäre. Kristo abko ngite ñakare jire chi Ngöbö rüere, akwa niara krütani ni ngite ngite ngwiankäreta Ngöböye. Ye abko, Kristo müre ketani, akwa ngwäkä ye abko Ngöbö Üai käkwe mikaninta nire. **19-20** Ye kwrere üai kämekäme nämane kira Noé näire käkwe ñan Ngöbö kukwei mikani täte abko nämane kitani ngite abko ie Kristo käkwe dre dre nuenbare amne dre dre nuendi kwe abko Kristo Üai jananbare mike gare. Noé nämane ru dätäre angwane, nire nire jatadita Ngöböye abko Ngöbö nämane ngibiare bätärekä, akwa ye ngwane ni braibe namani dianintari. Ni ni kwäbe namani dianintari ñobti Noébe. **21** Nöbti niaratre namani dianintari kira, ye abko nitre tödekaka Jesubti ngökata ñöte bä mikani kwetre ye kwrere. Jesukristo krütani, bti Ngöbökwé mikaninta nire, ye köböire abko nita nebe dianintari abko ni ngökata ñöte tä bä mike. Akwa ni ngökata ñöte,

yebti ñan ni rabadre merebe ngrabare, abkokäre ni ngökata ñöte. Akwa ni ngökata ñöte angwane, Ngöbökwé ni töi mikadre merebe abko nita kärere Ngöböye. **22** Amne Kristo mikaninta nire Ngöbökwé, yebti abko nikaninta kä käinbti amne tä kä bäri ütiäte te Ngöbö küde ruenkri sete amne, angele btä üai käme mda mda dite krikri, ye abko namani mikani jökrä Kristo ngoto täni.

Nünandre Ngöbökrä

4 **1** Mdakäre abko, Kristo käkwe ja tare nikani ja ngrabarebti, ne aisete munkwe ja mika biare ja tare nikakäre niara kwrere, ñobtä ñan angwane nire nire käkwe ja tare nikanina ja ngrabarebti, ye abko nämánena biare kukwe kämekäme kite temen nünakäre Jesukristo kräke abko erere nuenbare kwe. **2** Ye mdenbtä, kukwe kämekäme mdei ie, yebtä ñan tä ja kite mda, akwa nünandre ño kwe, ie Ngöbö tö, ye kwrere tä nüne. **3** Nitre ie Ngöbö gare ñakare tö nünai ño, ye kwrere munkwe nünabare raire arato abko krörö: Mun nämane nüne nukro kwere, jändrän käme aibe mdei nämane nebe munye, amne mun nämane mröre krikri, kä nämane dröbare amne, mun nämane dö ñaen kabre krübäte kä mikakäre nokre amne jändrän ngwarbe kämekäme abko mun nämane mike ütiäte ngöböre jae.

4 Akwa mtare abko, nitre ñakare tödekaka Jesubti käta

kukwe kämekäme nuene kabre krübäte, ye ben munta dikekä ñakare gwaire mda, ye mdenbtä abko niaratre ñan töita nebe krütare munbtä, käta ñäke blo mun rüere mtare. **5** Akwa Ngöbö kukwe ükatekä ni nire Kräke amne ni krütani Kräke, ye ngwärecri niaratre käta kukwe nuene kämekäme ye rükadi niere jökrä. **6** Ngöbö rabadre kukwe ükete metre ni Kräke, abkokäre ni ngämi krüte, känenkri Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikani gare ietre. Nire nire käkwe tödekani Jesubti abko Ngöbökwé ñan mikani ja ngie nuen. Abti niaratre krütani ni jökrä kwrere, akwa niaratre üai namani nüne kärekäre Ngöböbe.

7 Kä mrä kitera nüke, aisete mun rabadre blite Ngöböbe, abkokäre munkwe töbika metre amne munkwe töbika kuin ja käne arato. **8** Bärire mda abko, nita ja tarere era metre kwärikwäri angwane, ni mdata ja mike ngite ni rüere angwane nita juto biare denkä jabti ta, aisete munkwe ja taredre kri kwärikwäri, ye abko bäri kuin. **9** Erere arato, munkwe ja ka ngäbti kuin kwärikwäri ja gwiriete, akwa yebti munkwe ñan ngra ngrata jabtä kwärikwäri. **10** Mdakäre abko, Ngöbökwé ja moto mikani kuin munkrä, käkwe ja di biani bätäkä ngwarbe munye abkobti munkwe sribidre, ye kwrere munkwe sribi kuin ni mda mda-krä, Ngöbökwé ja moto mikani kuin bätäkä ngwarbe munkrä, ye kwrere munkwe sribi abko

krörö: **11** Munkwe blita ni mda mdabe angwane, Ngöbö ara jire tä blite mun köböire ni mda ye die mikakäre, kwrere jire munkwe blita. Erere arato, munkwe sribi ni mda mda die mikakäre angwane, Ngöböta ja di bien ño munye, ye erere bti munkwe sribi nuen ja di ngöi jökrä ni mda mdakrä, munkwe dre dre nuen-dre, yebti Ngöbö rabadre käikitaninkä Jesukristo köböire abkokäre. Ngöbö aibe abko rabadi käikitaninkä amne di rabadi kri kärekäre arato. Abko kore se. Amen.

Munkwe ja tare nikadi tödekabtä Jesubti

12 Ti mräkätäre tare tikwe, ñukwä jutra ngire tä ni kukwe tare, ye kwrere jire munta ja tare nike tödekabtä Jesubti, yebtä munkwe ñan töbika krübäte dikaro, ñobtä ñan angwane kukwe ye abko rabadi bare kore, aisete ñan raba tuen bä jene munye.

13 Akwa Kristo käkwe ja tare nikani ño, ye kwrere munta ja tare nike gwaire ben, ye abko munkwe käi ngwian nuäre jabtä, Kristo jatadita ja di kri bä nuärebti angwane, kä rabadre bäri nuäre munbtä niarabe gwaire abkokäre. **14** Erere arato, munta tödeke Kristobti, ye dokwäre ni mdakwe ñäkä taretare munye angwane, munkwe kä ngwian nuäre jabtä, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai bä nuäre tä nüne munbtä aisete. **15** Akwa nane mun raba ja tare nike angwane, ñan ni mda kämikabtä amne ñan

gobtä mun tädre ja tare nike. Mdakäre abko, ñan ja mikabtä ngite bätäkä ngwarbe ni mda mda rüere amne ñan ja mikabtä kukwe jenenante ta, abtä mun tädre ja tare nike, ie ti tö.

16 Akwa mun abko tödekaka Kristobti, abtä munkwe ja tare nika ne ngwane, mun ñan raba ja gaire, akwa mun kädeka Kristobti angwane, munkwe Ngöbö käikitaka jirekäbe, **17** ñobtä ñan angwane mtare ni jen Ngöbökwē kätä kukwe käme nuene Ngöbö rüere angwane, Ngöböta töi den kätä mike ja tare nike. ¿Ye abko, ni tödekaka Kristobti ara jire btä kukwe tare rakadrekä kore, se abko nitre kätä kukwe kuin Jesu-btä mike ñakare täte abko kräke kukwe rabadi ño mrä? ¡Aitee, Ngöbökwē niaratre mikadi ja tare nike kri krübäte! **18** Mda-käre abko,

nitre nünanka metre Ngöbö ngwärekwē, akwa töi diänkäre Ngöböta mike ja tare nike, akwa mrä niaratre rabadi dianintari.

¿Kore ne ngwane nitre diän diän ja mikaka ngite Ngöbö rüere abko Ngöbökwē dianditari ya? Ñakare, *Proverbios 11.31*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

19 Ne aisetē munkwe ja tare nikadre, ie Ngöbö tö ye erere munkwe ja tare nika ka ngäbti. Akwa Ngöbö mun dätekä, ye kisete munkwe ja mika amne niarakwe ja kukwei mikadi täte, käkwe mun dianditari amne mun

rika jändrän kuinkuin nuene janknu.

Ñan bikadre kri, akwa ja mikadre bobre

5 **1** Mtare nitre jie ngwiankan tä mikani ji dokwäte mun ngätäite, ye abko ti tö töi diän mda, ñobtä ñan angwane ti abko unbre arato amne tita sribire nitre ji dokwäte ye kwrere. Erere arato, Kristo käkwe ja tare nika ni kri, ye tikwe tuaba ja okwä jenbti abko erere tita kädriere mda mdabe. Erere arato, Kristo jatadita angwane, rabadi ütiäte kri, ye ben gwaire ti rabadi mikani ütiäte arato abko gare kuin tie, aisetē **2** mun unbre unbre ji dokwäte, ye ie ti bike niere krörö: Nitre tödekaka Jesu-bti tä obeja kwrere Ngöbö ngwärekwē rekri amne tä mikani ngibiadre munye, ye abko munkwe ngibias kuin, akwa munkwe niaratre ngibia ja moto kuinbti, Ngöbö tö ie ye kwrere. Akwa munkwe ñan ja moto mika iko niaratre ngibia-btä. Erere arato, munkwe ñan niaratre ngibia ngwian ganankäre jae, akwa munkwe kä ngwian nuäre jabtä niaratre ngibiakäre: **3** Erere arato, nitre tä mikani ngibiadre munye, ye munkwe ñan ja mika dänkiene, akwa niaratre käkwe nünandre kuin, abkokäre mun ara jire käkwe nuna kuin niaratre okwäbti. **4** Abti Kristo, Obeja Ngibiaka Bäri Ütiäte Kri, ye jatadi nüketan angwane, korona bianta ni ganankaye, ye kwrere jändrän ütiäte biandi kwe munye, käkwe

mun mikadi ütiäte kri amne ye abko ñan rikadi ngwarbe jire chi.

5 Erere arato, nitre unbre unbre tä ji ngwianka mun bati bati käne, ye munkwe kukwei mika täte. Erere arato, ja moto jämenbti mun jökrä kākwe bika tidrä jabtä kwärikwäri amne munkwe ñan bika kri jabtä, akwa munkwe ja mika ütiäte jae kwärikwäri, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweita niere krörö:

Nire nire käta bike kri abko rüere Ngöbö motota nebe romon.

Akwa nire nire käta bike tidrä Ngöbö ngwäreki abko kräke Ngöböta ja moto mike kuin,

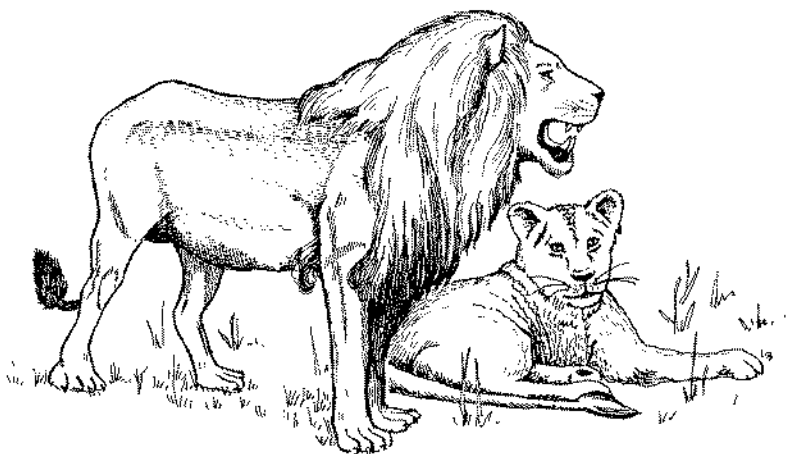
Proverbios 3.34

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

6 Kä jatadi angwane, Ngöbökwé mun mikadre ütiäte, abkokäre munkwe bika tidrä Ngöbö di kri yebtä. 7 Amne kukwe ño ño tä mun kisete, abtä munta töbika

kri, ye munkwe kita jökrä Ngöbö kötärä, ñobtä ñan angwane Ngöbö töita käre munbtä.

8 Mdakäre abko, kwra lion ie mröta nebe angwane, tä niken ngwäne krikri, käta niken jändrän känene kwetadre jae, ye kwrere jire mun rüe diablu Sata-na tä näin ni känene juankäre ngwarbe, aisete munkwe töbika kuin ja käne amne munkwe mokre jabtä au. 9 Akwa munkwe tödeka kwatibe Ngöböbti amne munkwe nünanka dite jabtä rükäre mun rüe Satanabe, ñobtä ñan angwane munta ja tare nike, ye kwrere mun mräkä tödekaka Jesubti kä jökräbti temen tä ja tare nike arato. Yebtä munkwe töbika, kākwe nünanka dite jabtä. 10 Munkwe ja tare nikadi bä jötrö mda, yebti Ngöbö ja moto mikaka bäri kuin ni kräke kākwe ni kārābare nünakäre kärekwäre kä nuārete kä käinbti Jesukristo köböire, Ngöbö ye ara

Nete diablu bä mikata krübäte kwra lion kwrere (1 Pedro 5.8)

jire kākwe mun mikadi juto biare nūne jakrä. Erere arato, mun mikadi nūnenkā dite kwe amne ja di biandi kwe munye amne mun mikadi dikekä janknu kwe Jesukristobe arato. 11 Ne aiseite Ngöbö di raba kri jändrän jökrä bti ta kärekäre, ie ti tö. Abko kore se. Amen.

Kukwe mrä

12 Mräkäre abko, ti mräkä Silvano abko tä tödeke era metre Kristobti tuen tie, aiseite niara köböire tita tärä tike chi munye, mun die mikakäre. Ngöbökwé ja moto mikani kuin munkrä, kākwe jändrän kuin nuenbare munkrä abko rabadre gare munye arato, abkokäre tita tärä ne

tike. Ngöböta mun tarere kore, yebtä munkwe nūnanka dite dite.

13 Amne juta Roma nete, ne arabe kädianta Babilonia arato, ne kanti nitre tödekaka Kristobti tärä arato abko kätä köbö kuin juen munkrä. Ngöbökwé mun dianinkä jakrä, ye kwrere niartre dianinkä jenena jakrä kwe arato. Erere arato, Marcos, ti ngobo tikwe Ngöbö käfti kätä köbö kuin juen munkrä.

14 Amne munta ja tarere kwäri-kwäri, ye bä mikakrä abko munkwe ja demain kwärikwäri köbö ngwianretari kwärä jae. Mun abko nena Kristokwe, yebtä kä jäme raba jökrä. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Bobukäre

Pedrokwe

2 Pedro

Simón Pedro käkwe tärä ne tikani. Pedro kebera krüte abko namani-na gare ie, ye abko niebare kwe 2 Pedro 1.12-15. Pedro käkwe tärä ne tikani kukwe era metre Jesubtä mikakäreta töre nitre tödekaka Jesubtiye, niaratre käkwe nünandre deme amne nünandre janknu kwetre Jesu kräke abkokäre. Mdakäre abko ni ruäre bikaka tödekaka Jesubti rükadre nitre tödekaka Jesubti ngätäite niaratre ngökakäre abko Pedro tö namani mikaita töre ietre. Nitre ye abko ni ño amne tätre nüne ño abko Pedrokwe niebare ietre. Nitre ni ngökaka ye abko Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen kri. Mräkäre abko, kukwe rakadrekä ño ño kä mrä abko Pedrokwe mikaninta töre arato. Kä mrä ye jatadre jötrö, aisete ja di ngöi jökrä nünandre deme Jesukristo mikakäre ütiäte abko Pedrokwe niebare.

Erere arato, Jesukristo jataita era metre, akwa Ngöböta ni jökrä ngwen ruentari tare jae amne tö ni jökrä tuai ja töi kwite niara kukwäre amne tö bäri ni kwati tuai tödeke niara Odei Jesukristobti, ye aisete ñan tö Jesukristo juainta gwängwarbe, akwa tä ni ngibiare bätärekä bätärekä abko Pedro tö namani mikai gare. Kukwe kabre 2 Pedrobtä abko ja kwrere tärä Judabe.

Pedrota köbö kuin juen

1 1 Ti Simón Pedro, ti abko sribikä Jesukristokwe amne ti abko Jesukristo kukwei ngwianka arato. Ngöbö nikwe Jesukristo abko ni Diantarikä abko bti nunta tödeke, ye kwrere munta tödeke niarabti arato. Jesukristo abko ni metre, käkwe ni die mikani tödeke jabti. Mun ye abko kräke tita köbö kuin juen tärä nebtä. 2 Angwane Ngöbö nükani gare munye amne Jesukristo nükani gare munye,

aisete niaratre käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö, käta tärä tike munye.

Ngöbökwé ni käräbare abko erere nikwe nünandre

3 Ngöbö nukanina gare nie, ye mden köböire ja di kribti jändrän jökrä ütiäte nünankrä metre biani kwe nie. Ja di kri bä nuärebtí amne ja moto kuinbti niarakwe ni käräbare jakrä. 4 Ja di kri bä nuäre amne ja moto kuin, ye köböire abko jändrän

kuin ütiäte kri köböi mikani Ngöbökwe nie. Jändrän kuin, ye köböire abko jändrän kämekäme mdeita nebe nie käkwe ñan mun juandre ngwarbe, akwa munkwe kwäräbedre amne, Ngöbö tö mun tuai nüne ño, ye kwrere mun rabadre nüne, abkokäre jändrän kuin köböi mikani kore kwe nie.

5 Ye mden kisete munta tödeke kwatibe Jesubti, ye bäre mda abko nünandre kuin Ngöbökrä, ye jiebt mun rankwa ja di ngöi jökrä; amne nuna kuin Ngöbökrä, ye bäre mda abko Ngöbö rükadre gare bäri kuin munye abko jiebt mun rankwa; amne **6** Ngöbö rabadre gare bäri kuin munye, ye bäre mda abko ja ngibiadre kuin au kukwe kämekäme ngäniene, ye jiebt mun rankwa. Erere arato, ja ngibia kuin au, ye bäre mda abko jändrän jökrä ngibiadre bätäreka, ye jiebt mun rankwa; amne jändrän jökrä ngibia bätäreka, ye bäre mda abko nuna metre Ngöbökrä, ye jiebt mun rankwa. **7** Erere arato, nuna metre Ngöbökrä, ye bäre mda abko nitre tödekaka Jesubti, ie ja rabadre ruentari tare kwärikwäri, ye jiebt mun rankwa amne, ja rabadre ruentari tare kwärikwäri nie, ye bäre mda abko munkwe ja taredre kwärikwäri abko jiebt mun rankwa. **8** Munkwe nünandre kore bäri mda köbö kwatirekwatire, ye ngwane ni Dänkien Jesukristo nukani gare munye, ye kräke munkwe jändrän kuin nuendi amne munkwe ñan

nünandre ngwarbe. **9** Akwa jändrän jiebt mun rankwadre tikwe nini, ye nire nire tä bkäne ñakare ne ngwane, ni ye abko tä nüne ni okwä kä ikote kwrere. Erere arato, ni ye tä töi ngitiekä ñakare metre, aiseite kä tuen känime ja käne nie, kwrere jire tä nüne amne, niara nämane ja mike ngite käne Ngöbö rüere, ye abko ni Dänkien Jesukristo käkwe dianinkä mento btä amne bätäninte jökrä btä kwe, ye abko tä käikwitekä jabti.

10 Ne aiseite ti mräkätire tikwe, Ngöbökwe mun käräbarera jakrä amne mun dianinkära jenena jakrä kwe, ye rabadre era munkrä, aiseite jändrän ye jiebt mun rankwa kisere janknu, ñobtä ñan angwane munkwe ye nuendre ne ngwane, munkwe ñan ni Dänkien gibiadrekäta jire chi **11** amne ni Dänkien, ni Diantarikä Jesukristo tä gobrane kärekäre, ye kanti Ngöbökwe mun kadi ngäbti kise kubu ja kanti sete.

Nire nire kukwei era metre abko ie olo ketadrete

12 Ne aiseite, kukwe era metre diribarera munye abko nena gare metre munye, yebtä munta nünenkä dite, akwa tikwe mikadita töre käre munye. **13** Ti tä nüne kä nebtä ne ngwane, tikwe kukwe ye mikadreta töre munye ruen tie, **14** ñobtä ñan angwane ti kebera krüte abko ni Dänkien Jesukristo käkwe mikani gare tie, aiseite tita niere kore munye.

15 Ti krütadrera, ye täbti ku-kwe ye tädre töre käre munye, abkokäre ti ngämi krüte, känen-kri tikwe sribidi ja di ngöi jökrä kukwe ye mikakäreta töre janknu munye.

16 Ti mräkätre, ni Dänkien Jesukristo abko di kribti jatadita, ye abko nunkwe diribare munye. Ye abko ñan kukwe mikanintbe ngwarbe kira mun ngökakäre abko niebare nunkwe munye, akwa nunkwe ni Dänkien di kri bä nuäre tuaba ja okwä jenbti abko erere nunta niere.

17-18 Nun nämä ngitio demen-bti ni Dänkien Jesube angwane, Ngöbö ni Rün käkwe ni Dänkien mikaba ütiäte kri abko trä raba-ba bä nuäre, ye nunkwe tuaba. Erere arato, kä ye kanti Ngöbö kukwei jaraba krörö kä käinbti nunye: "Ni ne abko ti Ngobo tikwe. Niara tare kri tikwe. Niara käi nuäre kri tibtä", nieba Ngö-bökwe kä käinbti, ye abko kukwe nuaba ja olo jenbti nunkwe arato.

19 Nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe kukwe niebare ni Dänkienbtä, ye mikaba bäri era nun okwäte. Ne aisete nitre Ngö-bö kukwei niekä ni Dänkienbtä abko munta tuente, yebtä mun-kwe ja töitika kuin, ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe kukwe niebare ni Dänkienbtä, ye abko ñotra trä kä ikote ye kwrere tä nunkrä mtare. Akwa ni Dänkien Jesu jatadita angwane, muke kri tä kite dekä käin, abti kätä kite ngwen, ye kwrere ni Dänkien

rükadita angwane, kä trä tikadi-kä jökrä kwe mun töite. **20** Akwa kukwe krörökrörö rabadre gare metre munye: Nitre Ngöbö ku-kwei niekä kirakira käkwe Ngö-bö kukwei niebare, ye abko tä dre dre niere abko niaratrekwe ükaninte ñakare jire au, **21** ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö kukwei niekä era metre ye käkwe ñan Ngöbö kukwei niebare jire chi ja töi jenbti au, akwa Ngöbö Üai Deme ara jire käkwe niaratre jie ngwiani Ngö-bö kukwei niere abko erere niebare kwetre.

Ngöbökwé nitre dirikä blo mikadi ja ngie nuen

2 **1** Akwa ni ja bä mikaka Ngöbö kukwei niekä nämä-nena kira nitre israelita ngätäite, ye kwrere arato rükai mun ngä-täite. Niaratre ye abko töi käme, abkobti kukwe bäri blo diridi tie-be kwetre munye abko köböite ni ruäre käkwe ni Dänkien Jesu tuadimetre. Ni Dänkien käkwe nitre ja bä mikaka dirikä kwrere kökanintarita, akwa niaratrekwe rükandite. Niaratre käkwe diridi blo munye, ye dokwäre abko Ngöbökwé niaratre mikadi ja ngie nuen bäri jötrö. **2** Nitre ye käkwe kukwe gaidre nuendi, akwa ye jiebtä ni kwati näin. Ye köböite abko ji era metre ni Dänkienkwe abko rüere ni kwati käkwe ñäkädi blo. **3** Mdakäre abko, nitre bikaka Ngöbö kukwei dirikä ye abko tö rabadi krübäte ngwianye, käkwe kukwe ngwarbe tandi ngwian diankakäre

munkän. Akwa kira Ngöbökwe niaratre mikadre ja ngie nuen abko köböi kitanina Ngöbökwe Kräke, ye erere niaratre kākwe ja ngie nuadi kri amne ñan kwäräbedre kwetre.

4 Ye abko, nitre ye kākwe ñan kwäräbedre gare nie, ñobtä ñan angwane kira angele ruäre kākwe ja mikani ngite Ngöbö rüere, ye Ngöbökwe dianinkä ñakare bti ta, akwa mākāninte kadenante kwe, bti kitani ngite kwe kä bäri iko te kä ja tare nikakrä kanti. Abti mrä angwane Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen abko tä ngibiare yete. 5 Ye kwere arato, nitre kirakira nünanka Noé näire nämane ja mike ngite Ngöbö rüere, ye Ngöbökwe dianinkä ñakare bti ta, akwa ñü juani kri temen kwe nitre moto kämekāme gakakäre amne, Noé nämane nüne metre abko kwrere nämane dirire ni mda mdaye abko aibe namani dianintari mräkä ni kükü ben. 6 Ye kwrere arato, nitre nünanka juta Sodomate amne Gomorräte nämane kukwe nuene kämekāme Ngöbö rüere, ye dokwäre Ngöbökwe mikani ja ngie nuen, kākwe kukwani jökrä amne ngübrün aibe namani niaratre täbtä, ye abko nitre kukwe kämekāme nuenkä Ngöbö rüere abko btä kukwe rakadikä ño mrä abko Ngöbökwe bä mikani kore juta yebtä. 7 Nitre Sodomabo amne Gomorrabo, ye ngätäite abko Lot aibe nämane nüne metre Ngöbökrä, aisete niara aibe namani dianintari. Akwa Lot nämane

nüne yete angwane, nitre kukwe nuenkä käme, ye kisete Lot nämane nebe ulire krübäte, 8 ñobtä ñan angwane niara abko nünanka metre Ngöbökrä, akwa nämane nüne nitre ye ngätäite, aisete köbö kwatirekwatire nitre ye nämane kukwe nuene kämekāme niara okwäbti amne niara nämane kukwe nuen, yebtä abko Lot nämane ja tare nike, abtä moto nämane iko kukwe tuare. 9 Ngöbökwe nitre nünanka era metre ye dianintari kore, ye mden kwrere ni jökrä nünanka era metre Ngöbökrä abko Ngöbökwe diandretari ño kukwe taretare ngäniene, ye abko gare kuin Ngöböye. Erere arato, nitre kukwe nuenkä kämekāme Ngöbö rüere abko Ngöböta ngibiare jenena mikakäre ja ngie nuen kä mrä, akwa mtare tätre mike ja tare nike arato. 10 Erere arato, nitre ie kukwe kämekāme aibe mdeita nebe amne tä nakwen jie-bti, erere arato tätre bike kri amne tätre nitre dite ji dokwäte mike ngwarbe jae, ye abko ni Dänkien kākwe mikadi ja ngie nuen bäri kä mrä.

Nitre dirikä blo ye abko ja gaire ñakare bikakäre krikri ni mda mda okwäbti amne kä jürä ñakare btätre ñäke blo üai käme di kri ye rüere. 11 Akwa angele sribikä Ngöbökwe abko bäri dite dite amne ütiäte krikri abko ie nin jata nüke töre jire chi ñäke üai käme dite krikri ye rüere ni Dänkien ngwärekri. 12 Dirikätre blo ye abko bäsi jändrän ngwarbe kwrere, ñobtä ñan angwane

niaratre tõi ñakare amne tätre nüne okwäbti be jändrän ngwarbe kwrere. Erere arato, jändrän ngwarbe tä därere abko ie kōmīkata amne tä nebe kōte, kānti tä ngataen, ye kwrere rakadikā nitre dirikā blobtā, abkokāre dārebare amne jändrän nūke gare ñakare ietre abko rüere tätre ñāke diān diān, akwa jändrän ngwarbe tä ngataen kōte, ye kwrere niaratre jraindi arato.

13 Mdakāre abko, niaratre kākwe kukwe nuenbare blo ni mda mda rüere, kätä ni mda mda mike ja tare nīke, ye dokwāre abko Ngōbōkwe ja mikadi rüere abko kākwe mikadi ja tare nīke. Nitre dirikā blo tä ja mike gure bati bati, ye abko kāita nebe nuāre btätre amne ja gaire ñakare, aisete tätre ja mike gure kätträ ngwenbti. Erere arato, tätre mrōre munbe Jesu mikakāre ütiāte jae angwane, kätä nebe nuāre btätre, akwa ngwarbe tätre ni ngōkō, kätä ja bā mike ni kuin kwrere mun ngätāite, akwa jändrän kāmekāme btā nita nebe ja gaire, ye kwrere tätre nebe mun ngätāite. 14 Mdakāre abko, meri ñan jatare dirikātre bloye, okwāta nebe meribtā angwane, tõi tārā nebe ie jakrā amne käre niaratre nebe drāre ñakare ja mike ngite Ngōbō rüere amne, meri ruāre tõi braibe abko tätre näkwite kukwe kāme nuenkāre jabe. Erere arato, jändrän ni mda mdakwe, ie tōta nebe krübāte jakrā. Akwa mrā Ngōbōkwe mikadi ja ngie nuen käre käre. 15 Erere arato, nitre

dirikā blo nikani ji kuin metre Ngōbōkwe bāre mento, aisete niaratre tä näin ngwarbe nianinte amne, Beor ngobo Ngōbō kukwei niekā kādian nāmāne Balaam tō namani kukwe nuein blo ngwian ganainkrā jae, ye kwrere jire nitre dirikā blo tä näin. 16 Angwane kukwe nuenbare kāme kore Balaamkwe, yebtā Ngōbōkwe mātträbare krōrō btā: Buro abko blite ñakare, akwa Ngōbōkwe mikani blite ni nire kwrere, kākwe ñākābare Balaamye, aibe kākwe ji ötani Balaam kāne angwane, ñan nikan Ngōbō kukwei niere ngwarbe janknu ngwian ganainkrā jae.

17 Mdakāre abko, dirikātre blo ye abko ñō okwā ngrötani kwrere amne müta juankata niken ja kāne mürekwe ye kwrere, ñobtä ñan angwane tätre ni die mikakrā tä niere, akwa ñan raba ni die mike jire chi, aisete tätre dirire blo, ye dokwāre abko kā bāri iko te Ngōbōkwe kitadi ngite käre käre abko tä mikanintbe krāke.

18 Niaratre tä blite kuin bā nuāre, akwa tätre blite ngwarbe amne, ni ruāre kākwe kwārābare krire nitre nūnanka blobtā, abti nikani kukwe kāmekāme kite temen, kākwe tōdekani krire Jesubti, aisete di tä braibe näin metre Ngōbōbe, ye abko niaratre tä näkwite ja kukwāre kukwe kāmekāme nuenkāre ben, aisete kukwe kāmekāme mdei ietre, yebtā tä ni ye näkwite kore. 19 Erere arato, nitre dirikā blo abko kākwe ni

mda mda tikadrete tätre niere, akwa niaratre ara jire tä kukwe kämekäme ngoto täni, ñobtä ñan angwane jändrän ño ño erere kräke ni tä ni klabore kwrere, ni ye abko tä jändrän ye ngoto täni. **20** Akwa nire nire ie ni Dänkien amne ni Diantarikä Jesukristo nükanina gare amne kukwe kämekäme kä nebtä, ye ngäniene kwäräbëbë-rera kwe, abti tä niken nakwen-ta bobukäre kukwe kämekäme ye arabe jiebtì, ye ngwane tä nibrenteta kukwe kämekäme te, aise te niara töita nikenta kukwe kämekäme ngoto täni amne tä nebe kukwe nuene bäri käme mda, aise te ngämi tödeke Jesu-bti angwane, nämäne kukwe käme nuene ñakare abko erere tä nuene bäri mda. **21** Nitre ye abko, ie jì kuin era metre ni Dänkienkwe ñan rükadre gare jire chi abko rabadre bäri kuin kräke abko namani gare ietre, abti tätre kukwe kuin deme bia-ni nuendre diribare ietre abko tätre kiteta temen. **22** Akwa kukwe nieta abko erere namani bare ietre abko krörö:

Nukro tä yen, abti tä

kweteta, *Proverbios 26.11*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.
Erere arato, mtü jükateta tä
neme merebe, akwa yebti tä
niken jübenta dobrete abko nie-
ta. Nitre ye ie jì kuin era metre
ni Dänkienkwe tä nüke gare,
abti tä niken kukwe kämekäme
nuene bobukäre, ye abko mtü ye
kwrere abkobtä tä nakenkä
kore.

Ngöbökwë kä ne gadikä

3 1 Ti mräkätre tare tikwe, tita tärä tiketa bobukäre munye. Tärä ketebu nebti abko ti tö kukwe mikaita töre munye amne jändrän kuin deme deme btä munkwe töbikadre, abkokäre tita tike. **2** Nitre deme Ngöbö kukwei niekä käkwe dre dre niebare kira, ye munkwe ngwian töre käre jae. Erere arato, ni Dänkien amne ni Diantarikä Jesukristo käkwe kukwe biani nuendre nie abko nitre Jesukristo kukwei ngwianka käkwe diribare munye, ye tädre töre käre munye abko ie ti tö, käta tärä ne tike munye.

3 Ti mräkätre, ti bike kukwe bäri ütiäte niere, nebtä munkwe töbika: Kä mrä angwane, ni jata-di ruäre abko kukwe kämekäme mdei ietre, ye aibe kräke nünan-di kwetre amne jatadi Ngöbö Kukwei mike yäkrä jae, **4** käkwe niedi krörö: ¿Kristo rükadita bobukäre kä nebtä niebare kwe abko ame? ¿Se ñan ngwarbe ni ngökata ya? Kristo ñan rükadre-ta, ñobtä ñan angwane ni mräkä känekäne krütanina jökrä, akwa Kristo ngämi nüketä amne kä dätebare ño kena abko erere kä tä ja täritäri abti kä nüke mtare, aise te ngwarbe ni ngökata, niedi kwetre. **5-6** Akwa niaratre tä töbike blo, ñobtä ñan angwane kena dekä ja kukweibti Ngöbö-kwe kä käinta dätebare amne kä tementa dätebare ñöbti, ye nia-ratre ñan tö mikai era. Abti Noä-näire nitre kukwe nuenkä

kāmekāme Ngöbö rüere abko Ngöbökwe ganinkä jökrä ñöbti, aisete kä dātebare kēna abti kä nūke mtare jāndrān ñākare ja kwrere ja tāritāri, ye abko ñān tō mikai era jae arato. **7** Akwa kä kāinta amne kä tementa nita tuen mtare noko abko Ngöbö ara jire kākwe gadikā ñukwā jutrabti ja kukweibti amne, nitre kukwe nuenkā kāmekāme Ngöbö rüere, ye abko Ngöbökwe gadikā ñukwā jutrabti kä kāinta amne kä tementa noko ngöi jökrä, abkokāre Ngöbö tā kä ngibiare mtare.

8 Mdakāre abko, ti mrākātre tare tikwe, kukwe ne munkwe ngwian tōre käre jae: Kä köböiti ye abko kä mili krati kwrere ni Dānkienkrä amne kä mili krati ye abko kä köböiti kwrere krāke. **9** Ne aisete, ni Dānkien kākwe köbö mikaninta, akwa ñān tā ja kukwei mīke tāte jötrö abko ni ruäre tā nütüre ni Dānkienbtā, akwa ni jökrä kukwe nuenkā kāmekāme Ngöbö rüere, ye abko kākwe tōdekadre jökrä Jesubti amne ñān rikadre ja tare nīke Ngöbö okwā bāre mento, ie Ngöbö tō, aisete tā köbö kite bātāre-kä ja kāne rükakāreta, ye abko munkwe ngwian tōre jae.

10 Akwa batibe ni gokā tā nūke, ye kwrere jire ni Dānkien köböi rükai. Köbö ye näire ñukwā jutra rabadi kri krübāte abko ngö rabadi juuu, kākwe kä kāinta se gadikā jökrä. Erere arato, jāndrān jökrä bti Ngöbökwe kä dātebare, ye ñukwā jutrakwe gadikā jökrä arato amne,

jāndrān jökrä tā kä nebtā, se abko rukwadi jökrä ñukwā jutrate kä temen noko ngöi jökrä.

11 Ngöbökwe jāndrān jökrä juandi ngwarbe kore ñukwā jutrabti, ne aisete munkwe nūnandre bāri deme ni Dānkien aibe krāke, **12** kākwe Ngöbö köböi ngibia ngābti kisere amne, munkwe jāndrān jökrä nuen kuin ja di ngöi jökrä Ngöbö köböi ye krōtakāre bāri jötrö ja kukwāre. Köbö ye näire kä kāinta se rukwadi jökrä ñukwāte amne jāndrān jökrä bti Ngöbö-kwe kä temen ne dātebare abko gūdadite jökrä ñukwā jutrate.

13 Akwa Ngöbökwe kä kāinta amne kä tementa btin köböi mikani mda nie, ye abko nita ngibiare amne kä btin ye kānti abko ni nūne kuin era metre aibe kākwe nūnandi.

14 Ne mden kisete ti mrākātre tare tikwe, kukwe rakadikā jökrä kore, ye ngibiare ngābti kisere kwārā munkwe nūna deme amne munkwe ñān ja mika ngite amne munkwe nūna jāme jabtā Ngöbö-be amne ni mda mdabe. **15** Mdakāre abko, kukwe ne munkwe ngwian tōre jae arato: Ni kwati rabadre dianintari, abkokāre ni Dānkien kātā ni ngibiare bātāre-kä kore. Kukwe ye arabebtā ni mrākā tare kri nikwe Pablo kākwe tārā tikani munye arato amne Ngöbökwe niara mikani töbtā ruen tie. Tita kukwe tike munye, ye kwrere Pablota tike munye arato. **16** Akwa Pablokwe tārā tikani ketareketare, yebtā abko kukwe ruäre tare rükare

gare, aiseite nitre ie Ngöbö gare ñakare metre amne nitre töi mräme käta ja töi kwrite jötrö jötrö, ye abko käta kukwe tikani Pablokwe kwrite bä jene, abti tätre dirire blo. Ye kwrere arato, Ngöbö Kukwei mda mda kwitata kwetre, dokwäre Ngöbökwé mi-kadi ja ngie nuen abko kánänta au jakrä kwetre.

17 Ne aiseite, ti mräkätäre tare tikwe, nitre dirikä blo jatadi ruäre tikwe niebare mun mika-käre mokre abko nena gare munye amne, nitre dirikä blo ye käkwe ñan mun ngökadre,

abkokäre munkwe ja ngibia nia-ratre ngäniene. Erere arato, nitre moto kämekäme ye käkwe ñan mun kitadre ji blobti, abko-käre munta nünenkä dite jabtä, ye kwrere munkwe nünanka janknu, käkwe ja ngibia.

18 Angwane ni Dänkien ni Diantarikä nikwe Jesukristo ye munkwe mika gare bäri kuin jae amne ni Dänkien käta mun tarere ja moto kuinbti ye abko rüka gare täte jökrä munye. iNi Dänkien aibe raba käikitaninkä mtare amne käre-käre! Amen. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Käne Juankwe

1 Juan

Ni ja töitikaka Jesube kädian nämane Juan käkwe tärä ne tikani. Niarakwe tärä mda mda tikani arato abko krörö: Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Juankwe, 2 Juan, 3 Juan, Apocalipsis. Nitre tödekaka Jesubti nämane nüne juta kwatirekwatire te kākā Asiate, krāke tärä ne tikani. Mtare kā Asia abko kädianta Turquía. Juan namanina unbre angwane tärä ne tikani kwe.

Jesukristo köböire Ngöbö nämane nitre tödekaka Jesubti tarere kri krübäte, käkwe kukwe kuin bätäkā ngwarbe nuenbare krāke abko Juan tö namani mikai gare ietre tärä nebti, käkwe tikani. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti käkwe ni mda mda taredre era metre, ñobtä ñan angwane nita ni mda mda tarere metre angwane, Ngöböta ni bkāne era metre tā nūke gare nie, niebare Juankwe.

Mdakāre abko, Juankwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakāre mokre dirikātre blobtä. Jesukristo abko ñakare ni kwrere abko dirikātre blo nämane niere. Niara bā namani ni kwrere amne ngrabare aibe ni ngrabare kwrere dirikātre blo nämane niere, akwa niara ñakare ja kwrere nibe amne ñakare Ngöbö Odei abko dirikātre blo nämane niere. Nitre tödekaka Jesubti käkwe ñan olo ketadrete jire chi nitre yeye, ñobtä ñan angwane dirikātre kore abko ni ni ngökaka, niebare Juankwe. Kukwe era metre Ngöböbtā amne Ngöbö Odei Jesukristobtä, ye abko Ngöbö Üai käkwe mikadi gare abko Juankwe niebare abko erere tikani täräbtā.

Jesukristo abko Kukwe Ngöbökwē kwrere

1 1 Ti Juan kätä tärä ne tike munye. Kena dekā, kā ne dāte ngāmi, kānenkri Jesukristo nämānena. Jesukristo ye abko nunkwe kukwei nuaba, nunkwe tuaba ja okwā jenbti amne nunkwe nuabtaba ja kise jenbti. Niara ye abko Kukwe kwrere nikrā, kätä ni mike nüne kärekāre Ngöböbe abko nunta mike gare

munye. **2** Jesukristo nämānena kena ni Rün Ngöböbe, akwa Ngöbökwē juani nüne nun ngātāite nete angwane, nunkwe tuaba, aisete nunta blite btā munbe. Niara ni mikaka nüne kärekāre Ngöböbe abko nunta mike gare munye. **3** Nunkwe niara tuaba amne nunkwe kukwei nuaba abko erere nunta mike gare munye angwane, nunta ja gete era metre Ngöbö ni Rün nikwebe amne Odei kwe Jesukristobe, ye

kwrere mun rabadre ja gete nunbe, abkokäre nunta kukwe era metre niarabtä ne mike gare munye, 4 kä rabadre nuäre täte jökrä munbtä, abkokäre nunta tära ne tike munye.

Nünandre metre

5 Kukwe diribare Jesukristo-kwe nunye abko erere nunta mike gare munye abko krörö: Ngöbö abko ñotra kwrere amne kä iko ñakare jire chi btä.^a 6 Ne aisete nita ja gete era metre Ngöböbe ni tädre niere, akwa ni tädre ja mike ngite käre Ngöbö rüere kä ikote, ye ngwane nita ni ngökö amne kukwe era metre Ngöbökwé käta nünamna metre nie, ye kwrere nita nüne ñakare. 7 Akwa ñotra trä dirare, te Ngöböta nüne deme amne metre, ye kwrere nita nüne deme amne metre ñotra träte ne ngwane, nita ja gete era metre jabe kwäri-kwäri amne, Ngöbö Odeí Jesu krütani krusobtä nikrä angwane, ja däre ianinte nikrä kwe, ye köböire Ngöböta ni ngite bätete jökrä nibtä, käta ni mike deme ja ngwärekwé.

8 Akwa ni ja mike ngite ñakare Ngöbö rüere nikwe niedre ne ngwane, nita ja ngökö au amne nita ñäke ngwarbe, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei era metre ye gare ñakare nie. 9 Akwa nita kukwe nuene kämekäme

abtä ni ngite Ngöbö ngwärekwé, ye nikwe niedre metre jökrä Ngöböye ne ngwane, Ngöbökwé ni ngite diandrekä nibtä niebare kwe, aisete ja kukwei mikadi täte kwe amne Ngöbö abko metre, aisete ni ngite ye diandikä jökrä nibtä mento kwe amne ni mikadi deme ja ngwärekwé kwe. 10 Akwa ni ngite Ngöbö rüere, Ngöbökwé niebarera nibtä, aisete ni ja mike ngite ñakare Ngöbö rüere nikwe niedre, ye ngwane nita Ngöbö bä mike ni ni ngökaka kwrere. Ere-re arato, ni ja mike ngite ñakare nikwe niedre, ye ngwane niara kukwei abko nita mike ñakare ütiäte jae.

2 1 Ti mräkätre, mun abko ti ngäbriänkätre tikwe kwrere. Munkwe ñan ja mikadre ngite Ngöbö rüere, abkokäre tita tära ne tike munye. Akwa nane ni iti tödekaka Jesubti käkwe ja mikadre ngite angwane, Ngöbökwé niara ngite diandikä mento btä, ñobtä ñan angwane blitaka tära nikrä ni Rün Ngöbö ngwärekwé. Ni blitaka nikrä ye abko Jesukristo ara. Niara abko Ni Era Metre. 2 Jesukristo käkwe ja mikani müre ketadre krusobtä Ngöbö mätä kri diankakäre nibtä amne Ngöbö moto mikakäreta jäme nikrä, erere arato ni ngite diankakäre nibtä. Ye abko ñan ni ne aibe kräke akwa, ni kä jökräbti

^a 1.5 Ngöbö abko ñotra kwrere amne kä iko ñakare jire chi btä. Ngöbö abko ñotra kwrere, ye abko käta Ngöbö abko deme, era metre amne moto kuin bä mike. Niarata kukwe käme nuene ñakare jire chi abko "kä iko ñakare jire chi btä" käta bä mike.

temen kräke ja mikani müre ketadre kore kwe.

3 Ye abko, Ngöbökwe kukwe biani nuendre nie, ye erere nita mike täte ne ngwane, Ngöbö nena gare metre nie abko rükadi gare jabtä nie. 4 Akwa nire nire käkwe niedre: Ngöbö nena gare tie, niedre kwe, akwa kukwe biani Ngöbökwe nuendre nie abko mike ñakare täte ne ngwane, ni ye abko tä ni ngökö jirekäbe amne Ngöbö Kukwei era metre gare ñakare ie. 5-6 Akwa nire nire tä Ngöbö Kukwei mike täte angwane, ni ye abko tä Ngöbö tarere era metre bkänä. Ye abko, nire nire käta niere, tita nüne kuin metre Ngöböbe abko tä niere, ye ngwane Jesukristo käkwe nünabare ño kä nebtä, ye kwrere nünandre kwe arato. Nita nüne kore ne ngwane, nita nüne kete-tibe Ngöböbe abko tä gare era metre jabtä nie.

7 Mdakäre abko ti mräkätäre tare tikwe, kukwe biani nuendre Ngöbökwe tita tike munye, ye abko ñakare biani btin abko tita tike, ñobtä ñan angwane mun jatani tödeke krire Jesubti angwane, munkwe ja taredre kwärikwäri abko niebarera munye, aisete kukwe ne abko garera munye, aisete ñakare btin munkrä. 8 Akwa kukwe ye abko kukwe btin kwrere abko tita ti-keta munye. Kristokwe ni tarebare era metre, ye kwrere munta ja tarere era metre kwärikwäri, ñobtä ñan angwane Jesu jatani amne, jändrän kämekäme nämane Ngöbö rüere abko jatani jire

jökrä kä ikokri ye abko kitera niken ta amne, Ngöbö trä kuin era metre kitera trä ngitiekä, ye mden abko kukwe btin, btä tita tärä tike munye.

9 Ye abko, nire nire tä nüne deme amne metre Ngöbö träte tä niere, akwa tä bätä ngwen mräkäbtä, ni ye abko tä dikekä kä ikote Ngöbö rüere. 10 Akwa nire nire käta mräkä tarere era metre, ye abko tä nüne Ngöbö träte amne kukwe ñakare jire niara töite kä raba mike niken ngwarbe Ngöbö bäre mento. 11 Akwa nire nire käta bätä ngwen mräkäbtä, ni ye abko tä nüne amne tä dikekä kä ikote, ñobtä ñan angwane nita dikekä ji ngrabare kä ikote angwane, käta neme tuen ñakare nie, ye kwrere ni ye tä nüne kä ikote, aisete tä niken mento Ngöböbtä abko tuen ñakare ie.

12 Ne abko, mun ngäbäkrere, ie tita tärä ne tike, ñobtä ñan angwane Jesukristo krütani krusobtä, ye köböire Ngöbökwe mun ngite dianinkä jökrä munbtä, aisete tita tärä ne tike munye.

13 Mun tataretatare abko ie tita tärä ne tike arato. Ngöbö ngämi kä ne dätere, känenkri Jesukristo nämanena. Jesukristo ye abko nükanina gare munye, aisete tita tärä ne tike munye.

Mun bati bati abko käta ni rüe Satana ngututu

ganaine kwäräbe, aisete
tita tärä ne tike munye.

Angwane mun ngäbäkrere
abko ie ni Rün Ngöbö
nukanina gare, aisete tita
tärä ne tike munye.

14 Mun tataretatare abko
Ngöbö ngämi kä ne
dätere, känenkri
Jesukristo nämanena.
Jesukristo ye abko
nukanina gare munye,
aisete tita tärä ne tike
munye.

Mun bati bati abko dite dite
Ngöbö Kukweibtä. Ngöbö
Kukwei tä käre mun töite
amne munta ni rüe
Satana ngututu ganaine
kwäräbe, aisete tita tärä
ne tike munye.

**Ni ñan rankwadre jändrän kä
nebtä jiebtı**

15 Mdakäre abko, jändrän
kämekäme Ngöbö rüere kä
nebtä, ye munkwe ñan tare jire
chi, ñobtä ñan angwane nire nire
tä jändrän Ngöbö rüere tarere, ni
ye abko ñan tä ni Rün Ngöbö
tarere, **16** ñobtä ñan angwane
jändrän jökrä kämekäme Ngöbö
rüere ye abko tä kite ñakare ni
Rün Ngöbökre, akwa jändrän
jökrä kä nebtä tä Ngöbö rüere,
yekri tä kite. Angwane jändrän
kämekäme kä nebtä tä rüe Ngö-
bö rüere abko krörö: ja mika
gure bati bati bätäkä ngwarbe
abko mdeita nebe nie. Erere ara-
to, jändrän tä nebe tuen kuin ni
okwäye abko mdeita nebe nie
amne, nita jändrän bkäne amne

nita dre dre nuene, yebtä nita
bike kri abko tä Ngöbö rüere kä
nebtä. **17** Akwa jändrän jökrä
kämekäme Ngöbö rüere mdeita
nebe nie, ye abko rikadi jökrä ta,
akwa Ngöbö tö dreye, erere nire
nire tä mike täte, ni ye abko
käkwe nünandi kärekäre
Ngöböbe.

**Nitre Kristo rüe, ye ngäniene
nikwe ja ngibia**

18 Ti mräkätre, mun abko ti
ngäbriänkätre tikwe kwrere. Kä
ne abko kä mrä. Kä mrä angwa-
ne, ni iti kädianta Kristo Rüe
jatadi iti niebare, ye abko mun-
kwe kukwe nuani, ye erere Kri-
sto rüe nukanina kwati dirire
mtare, ye mdenbtä abko kä mrä
nükera abko tä gare nie. **19** Nitre
Kristo rüe ye abko nämane ja
ükekrö ketetibe nibe, akwa nia-
ratre nämane tödeke ñakare era
metre Jesubti, aisete nämane
nekete ñakare era metre nibe,
aisete nikani nibtä mento. Niara-
tre tädre tödeke era metre Jesu-
bti angwane, tädre nekete era
metre gwaire nibe akräke tädre
ketetibe nibe; akwa nämane
tödeke ñakare era metre Jesubti
amne nämane nekete ñakare era
metre nibe abko rükadre gare
btä, abkokäre nikani jökrä jene-
na nibtä mento.

20 Ye abko nitre Kristo rüe
rükadre gare metre munye,
abkokäre Kristo Ni Deme käkwe
Ngöbö Üai mikani nüne munbtä,
aisete kukwe era metre nena
gare mun jökräye. **21** Tita tärä
ne tike munye ye abko ñan

kukwe era metre gare ñakare munye abtä tita tike, akwa kukwe era metre nena gare kuin munye, aiseite tita tärä ne tike kore munye, ñobtä ñan angwane kukwe dirita ngwarbe, ye ñan tä kite kukwe era metrekrä ye gare-ra munye, abtä tita tärä ne tike kore munye. **22** Nire nire ni ngökaka abko ti bike niere munye. Jesu abko Ni Dianinkä ñakare Ngöbökwé, ye nire nire tä niere, ni ye abko ni ngökaka amne ni ye abko Kristo rüé amne Ngöbö ni Rün nikwe mikata ütiäte ñakare kwetre. Erere arato, Jesu ye abko Ngöbö Odei abko mikata era ñakare kwe. **23** Ne aiseite, nire nire käta Jesu mike ñakare ütiäte Ngöbö Odei kwrere, ni ye abko ie Ngöbö ni Rün gare ñakare; akwa nire nire käta Jesu mike ütiäte jae Ngöbö Odei kwrere, ni ye abko ie Ngöbö ni Rün nena gare era metre.

24 Mdakäre abko, mun jatani tödeke krire Jesubti angwane, kukwe kuin Jesubtä diribare kena munye, ye munkwe ketate käre kisete jakrä. Munkwe nuen-dre kore ne ngwane, mun tädi nüne käre ketetibe Ngöbö Odeibe amne Ngöbö ni Rünbe arato. **25** Ye abko, nikwe nünandre kore ketetibe bentre angwane, nikwe nünandi kärekäre ben, ye mden abko Jesukristokwe köböi mikani nie.

26 Ye abko, ni ruäre tö mun ngökai, tö mun ngwiain ji blobti Ngöbö bäre mento. Ni yebtä abko tita tärä ne tike munye mun mikakäre mokre. **27** Akwa

Jesukristo käkwe Ngöbö Üai Deme mikani nüne munbtä, ye abko tä kukwe jökrä Ngöböbtä amne Kristobtä dirire munye amne, kukwe dirita Ngöbö Üaikwe munye, ye abra era metre amne tä ni ngökö ñakare. Ye aiseite, ni mdakwe diridre munye ye abko ñakare ütiäte munkrä, aiseite Ngöbö Üai käkwe diribare ño munye Kristobtä, ye kwrere munkwe nuna ketetibe Kristobe.

Ni tödekaka Jesubti abko Ngöbö ngäbriänkätre

28 Mdakäre abko, mun ti ngäbriänkätre tikwe kwrere. Kristo rükadita angwane, niara jürä ñan rabadre nibtä amne ni ñan rabadre ja gaire niara ngwärekrä, akwa ja rabadre ruen jame nie niara ngwärekrä, abkokäre munkwe nuna käre ketetibe ben.

29 Niara abko era metre, ye garera munye, aiseite nire nire käta nüne era metre, ni ye abko Ngöbö ngäbriänkä.

3 **1** IAnchinaa! Ngöbö ni Rün nikwe käta ni tarere kri krü-bäte tuen munkwe abko krörö: ni abko Ngöbö ngäbriänkätre ara niarata niere nie mtare. Ye abko, nitre kä nebtä tä nüne Ngöbö rüere, ie Ngöbö gare ñakare, aiseite ni abko Ngöbö ngäbriänkätre ñan tä nuke gare ietre arato. **2** Ti mräkätre tare tikwe, ni abko nena Ngöbö ngäbriänkätre era metre bkänä, akwa ni rabadä ño mrä, ye abko Ngöbö ngämi mike gare. Akwa Jesukristo rükadita angwane, niara abko ño

nikwe tuadi ja okwä jenbti, aise-
te ni rabadi niara kwrere arato.

3 Ye abko nire nire tö ja tuai
Jesube, käta ngibiare ngäbti kise-
re, ni ye abko tä ja ngibiare bäri
kukwe käme ngäniene nünakäre
deme, Jesukristo kuin deme ye
kwrere.

4 Akwa nire nire käta kukwe
nuene kämekäme ja mikakäre
ngite Ngöbö rüere, ni ye abko tä
kukwe biani Ngöbökwé nuendre
nie kite temen, ñobtä ñan
angwane nita kukwe nuene kä-
mekäme angwane, kukwe biani
Ngöbökwé nuendre nie ye nita
kite temen. **5** Akwa Jesukristo
nükani kä nebtä ni ngite Ngöbö
rüere ye dianakakäre mento jökrä
nibtä, ye abko nena gare munye
amne, Jesukristo abko käkwe ja
mikani ngite ñakare jire bati
Ngöbö rüere. **6** Ye aise, nire
nire tä nüne ketetibe niarabe, ni
ye abko ñan tä niken ja mike
ngite janknu Ngöbö rüere; akwa
nire nire käta ja mike ngite käre
Ngöbö rüere, ni ye abko käkwe
ñan Jesukristo tuabare amne
gare ñakare ie.

7 Ti ngäbriänkätre tikwe,
munkwe ñan ja ngökamna ni
mda mdaye kukwe nebtä. Nire
nire käta kukwe era metre nue-
ne, ni ye abko ni era metre
Ngöbö ngwäre, ñobtä ñan
angwane tä nekete Ngöbö era
metre yekri. **8** Akwa nire nire
käta kukwe nuene kämekäme,
käta ja mike ngite Ngöbö rüere,
ni ye abko tä kite diablukri,
ñobtä ñan angwane kira kena
abti kä nüke mtare, käre diabluta

ja mike ngite Ngöbö rüere. Ngö-
bö Odei nükani kä nebtä sribi
diablukwe bätäkä ngwarbe juan-
käre ngwarbe. **9** Nire nire Ngöbö
ngäbriänkä abko ñan tä kukwe
kämekäme nuene janknu ja mi-
kakäre ngite, ñobtä ñan angwane
Ngöbö Üai tä nura kwrere btä
abko rikai Ngöbö ngäbriänkä töi
kwite, Ngöböta töbiki ño ye
kwrere, aise, ñan raba ja mike
ngite janknu Ngöbö rüere.

10 Nire nire Ngöbö ngäbriänkä
amne nire nire diablu ngäbriän-
kä tä nüke gare krörö nie: Nire
nire ñan tä jändrän kuin nuene
ni mdakrä amne ñan tä mräkä
tarere, ni ye abko ñakare Ngöbö
ngäbriänkä.

Nikwe ja taredre kwärikwäri

11 Mdakäre abko, mun nikani
tödeke krire Jesubti angwane,
kukwe diribare munye abko krö-
rö: Nikwe ja taredre kwärikwäri
abko diribare munye. **12** Nikwe
ja mikadre ngite ñakare Caín
tukwe kwrere. Caín abko diablu-
kwe, aise, moto käme diablu
kwrere, käkwe etba Abel kämi-
kani, ñobtä ñan angwane Caín
moto käme, erere nämane kukwe
nuene käme. Akwa Abel abko
moto kuin, aise, nämane jän-
drän kuin nuene, ye dokwäre
Caín moto nämane iko kräke
amne namani bätä ngwen btä,
käkwe kämikani. **13** Ne aise, ti
mräkätre tikwe, munta jändrän
kuin nuene, dokwäre nitre
nünanka Ngöbö rüere Caín kwre-
re käta bätä ngwen munbtä
angwane, yebtä munkwe ñan

töbika dikaro, 14 ñobtä ñan angwane ni ngämi tödeke Jesubti, känenkri ni nämane ni ngwäkäre kwrere Ngöbö ngwärekre arato, akwa nikwe tödekani Jesubti, aisete mtare nita ni nire kwrere, ye abko nena gare metre nie, ñobtä ñan angwane mtare nita ni mräkä tarere aisete. Akwa nire nire ñan tä mräkä tarere, ni ye abko tä ni ngwäkäre kwrere. 15 Ye abko, nire nire tä bätä ngwen mräkäbtä, ni ye abko ni kämikaka Ngöbö okwäbti amne, ni ni kämikaka käkwe ñan nünandi kärekäre Ngöböbe, ye nena gare munye.

16 Akwa nikwe ja taredre ño kwärikwäri abko Jesukristokwe mikani gare krörö nie: Jesukristo käkwe ja biani müre ketadre nikrä, ye kwrere nikwe ja taredre kwärikwäri angwane, ni rabadre biare krüte ni mräkä kräke arato. 17 Ye abko ti bike bä mike krörö munye: Ni tödekaka Jesubti ngwian bkäne tädre iti amne niara mräkä bobre tädre siba, akwa ni ngwian bkäne ie rabadre ruentari tare ñakare, käkwe mräkä bobre ye die mikadre ñakare, ñni ye abko tä Ngöbö tarere ya? iÑakare jire chi!

18 Mun ti ngäbriänkätre tikwe kwrere, nikwe ñan ni mräkä taredre kadabti be ni ngwian bkäne ye kwrere, akwa nikwe jändrän kuin nuendre ni mräkäkrä amne nikwe ni mräkä taredre era metre arato.

19-20 Mdakäre abko, ja rabadre ruen ngite nie Ngöbö ngwärekre angwane, Ngöböta ni bkäne era

metre amne kukwe era metre Ngöbökwé, btä nita nekete era metre, ye tä nüke gare krörö nie, ni rabadre nüne moto jame blitakäre Ngöböbe: Ngöbö bäri töbtä ni ngwä amne ni moto amne ni töi ño ño abko gare metre ie.

21-22 Ne aisete ti mräkätre tare tikwe, ja rabadre ruen ngite ñakare nie Ngöbö ngwärekre ne angwane, ni rükadi jame Ngöbö ngwärekre blitakäre ben, ñobtä ñan angwane Ngöbö tö dreye, erere nita nuene amne, kukwe biani bätäkä ngwarbe nuendre nie Ngöbökwé, erere nita mike täte, aisete nikwe dre dre ribedre ie, erere biandi jökrä kwe nie.

23 Ye abko, kukwe bäri ütiäte biani keteti nuendre nie Ngöbökwé abko nikwe tödekadre niara Odei Jesukristobti amne, Jesukristo käkwe ja taremna ño nie, ye kwrere nikwe ja taredre kwärikwäri. 24 Ngöbökwé kukwe ye biani nuendre nie, ye nire nire tä mike täte abko tä nüne ketetibe Ngöböbe amne Ngöböta nüne ketetibe ben. Ngöbökwé ja Üai mikani nüne nibtä, ye mden köböire abko Ngöböta nüne kete-tibe nibe abko tä nüke gare nie.

Üai mden mden köböire dirita abko mikadre ñäräre

4 1 Ti mräkätre tare tikwe, ti bike kukwe mdara jire niere munye abko krörö: Ni jökrä jata dirire munye abko tä näin dirire Ngöbö Üai köböire jata niere, ni ye abko ie munkwe ñan ja ngwian nain jötrö ngwarbe, akwa tä näin dirire era metre

Ngöbö Üai köböire ya, o üai käme köböire ya, ye abko munkwe mika ñäräre kuin, ñobtä ñan angwane ngöbö ngwarbe kukwei niekä tä näin kwati mtare üai käme köböire, aisete munkwe ja ngibia kuin. **2** Ye abko, nire nire btä Ngöbö Üai tä era metre bkänä abko köböire tä dirire abko rükadre gare krörö munye: Jesu-kristo abko därebare era metre ni kä nebtä kwrere, ye nire nire kätä mike era jae, erere tä niere, ni ye abra btä Ngöbö Üai tä era metre bkänä; **3** akwa Jesu därebare era metre ni kä nebtä kwere, ye nire nire ñan tä mike era, akwa tä rükente ne ngwane, ni ye abko btä Ngöbö Üai ñakare amne niara abko tä näin Kristo Rüe üai kämenbti. Nitre dirikä kore jatadi abko niebarera, ye munkwe kukwei nuani, ye mden abko nükanina kä ketareketare temen, aisete munkwe ñan ja ngwian nain.

4 Ti mräkätre, mun abko ti ngäbriänkätre tikwe kwrere. Mun abko jen Ngöbökwé, aisete nitre ni ngökaka abko munkwe ganainbare kwäräbe, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai tä munbtä abko bäri di kri üai käme Ngöbö rüere kä nebtä ye ngwä, aisete munkwe ganaibarera kwäräbe. **5** Jändrän jökrä tä Ngöbö rüere, yekri nitre ye tä nekete, aisete tä ñäke Ngöbö rüere amne nitre nünanka Ngöbö rüere abko tä olo ketete niaratre kukweiye. **6** Akwa ni abko, ni jen Ngöbökwé, aisete nire nire ie Ngöbö gare abko tä olo ketete ni

kukweiye; akwa nire nire ñan tä olo ketete ni kukweiye abko ñakare jen Ngöbökwé. Ne aisete nire nire btä Ngöbö Üai era metre tä abko tä ni kukwei mike era; akwa nire nire btä üai käme ni ngökaka tä abko ñan tä ni kukwei mike era jae.

Ngöböta ni tarere, kwrere nikwe ni mräkä taredre

7 Ti mräkätre tare tikwe, Ngöbö aibe kätä ni kite ni mda mda tarere, aisete ari ja tarere kwäri-kwäri. Nire nire kätä mräkä tare abko därebare Ngöbökri, aisete Ngöbö ngobo amne Ngöbö gare metre ie. **8** Ngöbö abko ni tarekä amne jändrän jökrä nuenta kwe abko tä nuene ni tarekäre, aisete nire nire ñan tä ni mda mda tarere, ni ye abko ie Ngöbö gare ñakare. **9** Ngöböta ni tarere ye abko bä mikani krörö kwe nie: Nikwe nünandre kärekäre Ngöböbe, abkokäre Ngöbökwé ja Odei itibe juani kä nebtä. Ye kwrere Ngöböta ni tarere abko bä mikani kwe nie. **10** Erere arato, Ngöböta ni tarere kri abko krörö: Ñan nikwe Ngöbö tarebare käne abtä Ngöböta ni tarere, akwa Ngöbö ara jire käkwe ni tarebare käne, käkwe ja Odei juani krüte krusobtä ni kräke, Ngöbö mätä kri nibtä diankakäre mento amne Ngöbö moto mikakäre jame ni kräke amne ni ngite Ngöbö rüere ye diankakäre mento nibtä, abkokäre krütani. **11** Ne aisete, ti mräkätre tare tikwe, Ngöbökwé ni tarebare kri kore, ye kwrere nikwe ja taredre

kwärikwäri arato. 12 Ni ngämi Ngöbö tuen jire bati, akwa nita ja tarere kwärikwäri, ye ngwane Ngöböta nüne nibtä abko tuata nibtä, amne nikwe Ngöbö tare-dre ño metre, erere arato nikwe ni mda mda taredre metre abko tä nuke gare nie.

13 Mdakäre abko, nita nüne ketetibe Ngöböbe amne Ngöböta nüne ketetibe nibe, ye abko gare nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö-kwe ja Üai mikani nüne nibtä.

14 Ye abko, ni Rün käkwe ja Odei juani ni jökrä diantarikäre, ye abko nunkwe tuani amne nunta mike gare ni jökräye.

15 Jesu abko Ngöbö Odei era metre, ye nire nire kräke tä nebe era, käta tödeke bti, ni ye abko tä nüne ketetibe Ngöböbe amne Ngöböta nüne ketetibe ben arato. 16 Ye abko Ngöböta ni tarere era bkänä, yebti nita tödeke amne nita mike era.

Ngöbö abko ni jökrä tarekä, aiseite nire nire käta kä bien Ngöböye ja tarekäre, ni ye abko käta ni mda mda tarere amne tä nüne ketetibe Ngöböbe amne Ngöbö tä nüne ketetibe ben. 17 Ngöböta ni tarere, ye tä nebe era nikrä, ye ngwane Ngöbökwé kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane, kä jürä rabadre ñakare nibtä Ngöbö ngwärekre, ñobtä ñan angwane Jesukwe nünabare kä nebtä, ye kwrere nita nüne, aiseite ni rabadre moto jame Ngöbö ngwärekre. 18 Ye abko, Ngöböta ni tarere era metre gare nie angwane, kä jürä ñakare nibtä Ngöbö ngwärekre, ñobtä ñan

angwane Ngöböta ni tarere era metre, ye abko tä Ngöbö jürä nibtä juentari mento, akwa nane Ngöbö jüräta neme nibtä, ye ngwane Ngöböta ni tarere era metre ngämi nuke gare täte jökrä nie.

19 Mdakäre abko, Ngöbökwé ni tarebare käne, ye mden kisete nita Ngöbö tarere amne nita ja tarere kwärikwäri. 20 Akwa nire nire käkwe niedre: Tita Ngöbö tarere, niedre kwe, ye btäräbe tädre bätä ngwen mräkäbtä, ni ye abko tä ni ngökö jirekäbe amne niara ñan raba Ngöbö tare-re, ñobtä ñan angwane niara mräkä tuen ie abko nuäre tare-dre, akwa tä tarere ñakare, ¿se abko Ngöbö tuen ñakare ie abko tareta era kwe ya? Iñakare jire chi! 21 Ne aiseite niarakwe kukwe biani nuendre nie abko krörö: Nire nire käta Ngöbö tare-re ye käkwe mräkä taredre arato abko biani nuendre kwe nie.

Nikwe tödekadre Ngöbö Odeibti

5 1 Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwé, ye nire nire käta mike era amne tä tödeke bti, ni ye abko därebare Ngöbökre, aiseite Ngöbö ngobo. Ye abko, ti mräkätre, nire nire käta ni rün tarere, ni ye abko käta ni rün ye ngäbriänkätre tarere arato, 2 aiseite nita Ngöbö tarere amne nita niara kukwei mike täte, ye ngwane nita Ngöbö ngäbriänkätre mda mda tarere arato abko tä nuke gare nie. 3 Ye abko, nita Ngöbö tarere angwane, nita

kukwe biani Ngöbökwe nuendre nie ye mike täte jökrä amne, kukwe biani nuendre kwe nie, ye abko ñakare tare nuene, ñakare tribe doboko kwrere, 4-5 ñobtä ñan angwane Jesu abko Ngöbö Odei ye nire nire käta mike era jae, käta tödeke bti, ni ye abko Ngöbö ngäbriänkä. Erere arato, ni ye käta jändrän jökrä kämekäme Ngöbö rüere kä nebtä ganaine. Ye abko, tödeka kwatibe Jesubti, ye aibe köböire nita kukwe kämekäme Ngöbö rüere ganaine.

6 Mdakäre abko, Jesukristo abko Ngöbö Odei era metre nukani ni ngätäite, ye abko ñö amne däri käkwe bä mikani. Ye abko, ñan ñö aibe käkwe bä mikani, akwa ñö amne däri arato käkwe bä mikani. Erere arato, Ngöbö Üai ara jire käta kukwe ne mike gare metre nie Jesukristobtä amne, Ngöbö Üai tä ni ngökö ñakare jire. Jesukristo abko Ngöbö Odei era metre, ye abko Ngöbö Üai tä mike gare nie. 7 Ye abko, jändrän ketamä käta kukwe era niere kore Jesukristobtä abko krörö: 8 Ngöbö Üai amne ñö amne däri abko käta blite ja kwrere jökrä Jesukristobtä. 9 Ni mda abko tä kukwe niere ni mdabtä angwane, nita mike era. Ngöbö bäri ütiäte kri ni ngwä, aisete Ngöböta kukwe era erere niere Jesubtä ye abko bäri ütiäte, ñobtä ñan angwane Ngöböta kukwe era erere niere nie niara Odeibtä, aisete bäri rabadre era nikrä. 10 Ne aisete, nire nire tä tödeke

Ngöbö Odei Jesukristobti ye abko tä kukwe niebare Ngöbö-kwe niara Odeibtä ye mike era jae; akwa nire nire ñan tä kukwe niebare Ngöbö-kwe niara Odeibtä ye mike era jae, ni ye abko tä Ngöbö bä mike ni ni ngökaka kwrere, ñobtä ñan angwane kukwe era niebare Ngöbö-kwe ja Odei Jesukristobtä abko ñan tä mike era jae aisete. 11 Kukwe era metre niebare Ngöbö-kwe niara Odeibtä abko krörö: Ngöböta ni mike nüne käre-käre niara Odei köböire. 12 Ye aisete, nire nire tä tödeke Ngöbö Odei Jesukristobti, ni ye abko rabadri nüne käre-käre Ngöböbe, akwa nire nire ñan tä tödeke Ngöbö Odei Jesukristobti, ye käkwe ñan nünandre käre-käre Ngöböbe.

Kukwe mrä

13 Mdakäre abko ti mräkätre, munta Ngöbö Odei mike era jae, käta tödeke bti, ye köböire mun rabadri nüne käre-käre Ngöböbe abko rabadre gare metre munye, abkokäre tita tarä ne tike munye. 14 Mdakäre abko, nita krötö Ngöbö ken kukwe ribere ie, ye ngwane ni raba kukwe ribere jame ie, ñobtä ñan angwane, Ngöbö tö dreye nikrä abko erere nita kärere ie, ye ngwane tä ni kukwei kaen ngäbti ja moto kuinbti. 15 Nita jändrän kärere Ngöböye angwane, Ngöböta ni kukwei kaen ngäbti ja moto kuinbti abko garera nie, ye kwere arato jändrän käräta ie nikwe, ye biandi kwe nie abko gare kuinbie arato.

16 Mdakäre abko, mun mräkä mden tua ja mike ngite munkwe angwane, kukwe btä ja mika ngite kwe, yebtä Ngöbökwe ñan mikadre ja tare nike kärekäre ja okwä bäre mento ne ngwane, munkwe blita kräke Ngöböbe angwane, Ngöbökwe mikadita nüne kärekäre jabe, ñobtä ñan angwane kukweta kwati btä ja mikata ngite abko käta ni mike kärekäre Ngöbö okwä bäre mento, yebtä abko munkwe blitadre Ngöböbe kräke abko tita niere ñakare. **17** Kukwe jökrä kämekäme nuenta nikwe, yebti abko nita ja mike ngite Ngöbö rüere, akwa kukwe tärä ruäre btä nita ja mike ngite abkobtä Ngöbö ñan tä ni mike ja tare nike kärekäre ja okwä bäre mento.

18 Mdakäre abko, nire nire därebare Ngöböbökri abko Ngöbö ngäbriänkä, ni ye abko ñan tä niken ja mike ngite janknu Ngöbö rüere, ye abko garera nie, ñobtä ñan angwane Satana ngututu käme käkwe ñan

diandrekä jakri abko ngäniene Ngöbö Odei Jesu därebare Ngöböbökri, käta ngibiare ja kisete, ye abko gare nie arato. **19** Ni abko Ngöbö ngäbriänkätre amne ni kä jökräbti temen tä nüne Ngöbö rüere abko tä Satana ngututu ngoto täni, ye garera nie. **20** Akwa Ngöbö Odei nükani kä nebtä, käkwe ni töi tikani, Ngöbö era metre rabadre nuke gare nie abkokäre, ye garera nie arato. Ye mden kisete, Ngöbö era metre, ben nita nüne ketetibe mtare amne, nita nüne ketetibe Jesukristo Ngöbö Odei ara ben arato. Jesukristo ye abko Ngöbö era metre amne ni mikaka nüne kärekäre Ngöböbe arato abko nena gare nie ti mräkätre.

21 Mräkäre abko, mun ti ngäbriänkätre tikwe kwrere, jändrän ngwarbe sribebare ngöböre, ye ngäniene munkwe ja ngibia amne munkwe ñan mika ngöböre jae abko tita niere mrä munye. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Bobukäre Juankwe

2 Juan

Juan ne mden käkwe tärä 1 Juan tikani arato. Niara abko Jesu kukwei ngwianka. Nire kräke tärä ne tikani kwe, btä töbikata jene jene. Meri nämane iti amne ngäbäkwe kwe, kräke Juankwe tärä ne tikani abko ni ruäre tä nütüre. Akwa kukwe “meri” amne “ngäbäkwe kwe” käta nitre gätäkä Jesu käfti bā mīke kore abko ni kwati tä nütüre, aiseite nitre tödekaka Jesubti kā nämane gätäre Jesu käfti, kräke Juankwe tärä ne tikani abko nütüta bāri.

Juankwe tärä ne tikani, ñobtä ñan angwane ni ni ngökaka nükani nitre tödekaka Jesubti ngätäite. Ni ni ngökaka ñan nämane kukwe era metre Jesubtä dirire amne tö namani nitre tödekaka Jesubti ngwian ji blobti. Yebtä abko Juankwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikäkäre mokre. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti käkwe ja taredre era metre kwärikwäri abko Juankwe niebare ietre.

Juanta köbö kuin juen

1 Ti unbre amne ti nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka käta köbö kuin juen mun gätäkä Jesukristo käfti kräke. Ngöbökwe mun dianinkä jenena jakrä. Tikwe mun taredre diribare Ngöbökwe, ye kwrere tita mun jökrä tarere era metre. Ne abko ñan ti aibe käta mun tarere, akwa ni jökrä ie kukwe era metre Ngöbökwe nukanina gare abko käta mun tarere arato, 2 ñobtä ñan angwane kukwe era metre Ngöbökwe nükani gare nie abko nita mīke era jae amne nita tödeke bti abko erere nikwe mikadi era kärekäre. Ye mden kisete tita mun tarere era metre. 3 Ti mräkätre tikwe, Ngöbökwe nünamna metre munye, ye kwrere mun

jökrä tä nüne amne mun tä ja tarere kwärikwäri. Ngöbö ni Rün nikwe btä Jesukristo ni Rün Odei kwe käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke amne mun ngwian ruentari tare kwe jae amne munkwe nūna jāme niara diebti abko ie ti tö.

Nikwe ja taredre kwärikwäri

4 Ti mräkätre tikwe, Ngöbö ni Rün nikwe käkwe nünamna ño nie abko erere mun ruäre tä nüne, ye tikwe gaba angwane, käi rababa nuäre kri tibtä. 5 Ti mräkätre tare tikwe, mtare nikwe ja taredre kwärikwäri abko tita kārere munye. Ne abko ñan kukwe mdara jire biani btin nuendre nie tikata tikwe munye, akwa kukwe bianina kena Ngöbökwe nuendre nie, arabe tita

tiketa munye. **6** Amne Ngöbökwé kukwe biani nuendre nie, ye ere-re nita mike täte ne ngwane, nita ja tarere era metre kwärikwäri. Kukwe ne abko ñakare btin munkrä, ñobtä ñan angwane munkwe tödekani kena Jesubti angwane, munkwe ja taredre kwärikwäri abko diribare munye.

7 Mdakäre abko, munkwe ja taredre kore kwärikwäri, ñobtä ñan angwane ni kwati tä näin kwäräkwärä ni ngökakäre, käta niere krörö: Jesukristo abko därebare ñakare era metre ni kä nebtä kwrere amne niara ngrabare namani ñakare, tätre näin niere. Ni blitaka kore ye abko ni ni ngökaka amne Kristo rüe arato. **8** Nitre dirikä kore, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, sribi munkwe Ngöbökrä ñan rikadre ngwarbe abkokäre. Akwa Ngöbökwé sribi ütiä biandre munye, abkokäre munkwe ja ngibia, **9** ñobtä ñan angwane Kristo käkwe kukwe diribare, yebti ta ni mda mda jatadre kukwe bä jene dirire mda ne ngwane, ni yebtä Ngöbö tä nüne ñakare.

Akwa kukwe diribare Kristokwe ye kwrere nire nire tä nüne, ni yebtä abko Ngöbö ni Rün nikwe amne Ngöbö Odei kwe tä nüne.

10 Nane ni ruäre rika basare munye, akwa kukwe diribare Kristokwe tita niere ne kwrere tä dirire ñakare ne ngwane, munkwe ñan ka ngäbti ja gwiriete die mikakäre amne munkwe ñan köbö ngwiantari ie, **11** ñobtä ñan angwane nire nire käkwe ni ye kwrere kadre ngäbti ja gwiriete abko käkwe sribi käme ye die mikadi siba, aisete ni dirikä kore, ye munkwe ñan ka ngäbti jire chi.

12 Kukwe tä kabre mda tikwe niedre munye akwa, ti ñan tö tikai jökrä tärbtä munye, ñobtä ñan angwane ti tö rikai ja tuen gwärere munbe yete blitakäre munbe. Angwane nikwe kä ngwiandre nuäre gwaire jabtä, abkokäre ti tö rikai yete.

13 Angwane nitre gätäkä Jesu käbti nete abko Ngöbökwé dia-ninkä jakrä arato, käta köbö kuin juen mun jökrä kräke. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Bämäkäre Juankwe

3 Juan

Juan ne ara kākwe tärä 1 Juan amne 2 Juan tikani arato. Niarakwe tärä ne tikani niara kukwe muko iti kädian nämane Gayo kräke. Gayo nämane nüne, ye kánti Juan kākwe ni juani ruäre kukwe kuin Jesubtä dirire, akwa ni iti kädian nämane Diótrefes nämane bike kri, aisete ñan tö namani nitre ye kain ngäbti. Ye ñan namani mate kuin Juanbtä, aisete niarakwe tärä ne tikani Gayoye, Gayo mikakäre mokre Diótrefebtä. Gayo abko nämane dirikätre kaen ngäbti kuin abko namani tuen kuin Juanye abko Juan tö namani niere Gayoye. Erere arato, Gayo kākwe nitre dirikä ye kadre ngäbti janknu abko ie Juan tö namani, aisete tärä ne tikani kwe Gayoye.

Juanta köbö kuin juen Gayoye

1 Ti unbre amne ti nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka. Ti ne ara kätä köbö kuin juen makrä ti mräkä tare kri tikwe Gayo. Tikwe mun taredre diribare Ngöbökwé, ye kwrere tita ma tarere era metre Gayo.

2 Ti mräkä, ma tare kri tikwe. Ma tä nüne kuin jame jabtä Ngöböbe, ye kwrere arato jändrän jökrä raba neme bare kuin mae amne ma ñan rabadre bren nike abko tita kärere Ngöböye makrä, 3 ñobtä ñan angwane kukwe era metre Ngöbökwé mata mike ütiäte janknu jae amne kukwe era metre Ngöbökwé diribare mae abko erere ma tä nüne, ye abko ni ruäre rükaba nete, kākwe nieba tie abko käi rababa nuäre kri tibtä. 4 Kukwe era metre Ngöbökwé tä nünamna nie, ye kwrere ti ngäbriänkätre

tikwe Jesu käfti ma kwrere tä nüne abko tita gain angwane, bäre kätä neme nuäre tibtä.

5 Ti mräkä tare tikwe, ni mräkä menteni tödekaka Jesubti, kräke ma tä sribi kuin nuene täte niaratre die mikakäre, kätä kaen ngäbti kuin, ye abko tuen bäre kuin tie. 6 Mata nitre menteni tödekaka Jesubti ye tarere kri, ye abko ja mräkätre gätäkä Jesu käfti tä nete abko ngwäre kri tätre niere, aisete jändrän ñakare kwetre, yebtä makwe die mika. Makwe niaratre die mikadre ño, ie Ngöbö tö, ye kwrere makwe die mika niken mentokwäre ji ngrabare abko tita ribere mae, 7 ñobtä ñan angwane niaratre tä dikekä kwäräkwärä sribikäre Jesukristo kräke amne tä ja di kärere ñakare nitre tödekaka ñakare Jesubti yeye. 8 Ni ye kwrere abko nikwe kadre ngäbti kuin ja gwiriete die mikakäre,

ñobtä ñan angwane ye kwrere
nikwe niaratre die mikadi kukwe
kuin era metre Jesubtä ngwian-
käre kwäräkwärä.

Kukwe Diótrefebtä

9 Mdakäre abko, nitre gätäkä
Jesu käbti tä yete, ie tikwe tärä
tikaba, akwa Diótrefes abko ñan
tö nun kukwei mikai ütiäte jae,
ñobtä ñan angwane tö rabai
bäri ji dokwäte ni jökräbti abko
erere tä bike kri kaibe, aisete
ñan tö nun kukwei mikai ütiäte
jae. **10** Ne aisete, ti näin nebe
yete angwane, tikwe mätträdi
btä mun jökrä ngwärecri, ñobtä
ñan angwane tä näin blite
ngwarbe nun rüere, ye kwe ñan
tä neme dbe amne, ñan tä ja
mräkätre Jesu kukwei dirikätre
ye kaen ngäbti. Mdakäre abko,
ni ruäre töta neme ja mräkätre
ye kain ngäbti angwane, tä
dokwä täke kän. Erere arato, ni
ruäre tä Jesu kukwei dirikätre
ye kaen ngäbti abtä niara tä
kitekä mento nitre gätäkä Jesu
käbti ye ngätäite, aisete tikwe
mätträdi btä.

11 Ti mräkä tikwe, ni mdakwe
jäändrän käme nuen ma okwäbti

Diótrefes kwrere, ye kwrere
makwe ñan nuen siba, akwa ni
mdakwe jäändrän kuin nuen ma
okwäbti, ye kwrere makwe jän-
drän kuin nuen siba, ñobtä ñan
angwane ni jen Ngöbökwe abko
käta jäändrän kuin nuene, akwa
ni jäändrän käme nuenkä abko ie
Ngöbö gare ñakare. **12** Ni jökrä
okwäbti abko, Ngöbö kukwei
kuin era metre Jesubtä käta
nünamna nie, ye kwrere Deme-
trio tä nüne abko tätre niere
Demetriobtä. Erere arato, Deme-
trio tä nüne metre abko nunta
niere btä arato. Ne abko, nunta
kukwe era erere niere abko gare
kuin mae, ruen tie ti mräkä.

13 Ti mräkä, kukwe nämä
kabre tikwe niedre mae, akwa ti
ñan tö tikai jökrä täräbtä mae,
14 ñobtä ñan angwane bä jötrö
ti tö ja tuai mabe angwane,
tikwe blitadi gwärere mabe.

15 Ngöbökwe kä jame mika
mabtä, ie ti tö. Mdakäre abko,
ma kukwe muko jökrä tä nete
käta köbö kuin juen makrä. Ere-
re arato, nunta köbö kuin juen
nun kukwe muko yete kräke
abko makwe nie itire itire ie
nunkrä. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Judakwe

Judas

Tärä ne tikaka abko kädian nämane Judas. Niara abko nire gare ñakare metre, akwa niara abko Jesu kukwei ngwianka kädian nämane Judas btä täräta tikani Lucas 6.16; Hechos 1.13 abko ni ruäre tä nütüre. Erere arato, Judas mdara jire abko ni Dänkien Jesu etba bati Santiago kwrere abko kākwe tärä ne tikani abko ni kwati tä nütüre arato, ñobtä ñan angwane Mateo 1.55; Marcos 6.3 käta blite Jesu etba kädian nämane Judabtä. Tärä ne tikaka abko ñakare Judas Iscariote.

Judas kākwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre dirikätre blobtä, ñobtä ñan angwane ni ruäre bikaka tödekaka Jesubti nükani nitre tödekaka Jesubti ngätäite niaratre ngökakäre amne niaratre ngwiankäre ji blobti. Nitre ye ngäniene nitre tödekaka Jesubti kākwe ja ngibiadre abko Judakwe niebare ietre. Ngöböta ja moto mike kuin ni kräke, kākwe ni ngite dianinkä mento nibtä, aisete ni rabadre ja mike ngite janknu abko rabadre dbe abko nitre ni ngökaka nämane dirire, akwa ñakare kore abko Judakwe niebare. Nitre nünanka kira kākwe nünabare Ngöbö rüere angwane, Ngöbökwé mikani ja ngie nuen kri, ye kwrere Ngöbökwé nitre ni ngökaka ye mikadi ja ngie nuen kri arato abko Judas tö namani mikai gare nitre tödekaka Jesubti yeye, aisete tärä ne tikani kwe kräke.

Judata köbö kuin juen

1 Ti Judas käta tärä ne tike munkrä. Ti abko ni klabore Jesukristo kräke amne ti abko Santiago etba. Ngöbö ni Rün nikwe kākwe mun kārābare jakrä, käta mun tarere amne, mun ye arabe Ngöböta ngibiare-bti Jesukristo kräke. Mun ye mden kräke tita köbö kuin juen. 2 Ngöbö raba mun ngwen ruentari tare jae amne mun mika nüne bāri jāme kwe. Erere arato, raba mun tarere bāri kri abko ie ti tö.

3 Ti mräkätäre tare tikwe, nita dianintari gwaire siba Ngöbökwé, kukwe yebtä bāri ti tö raba-tärä tikai munye, akwa mtare kukwe mdara jire btä tikwe tärä tikadre jötrö munye ruen tie, aisete ti bike tärä tike munye, nebtä ti bike ribere krörö munye: Kukwe kuin Jesubtä ye abko Ngöbökwé biani batibe juta deme kweye abko ñan rabadre kwitani. Kukwe ye dokwäre munkwe rü abko ti tö nibi ribei munye, 4 ñobtä ñan angwane ni nükani ruäre mun ngätäite. Nükani tiebe mun ngökakäre

abko käta bike dirikätre kuin kwrere, akwa ñakare kore. Nitre ye ara Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen abko Ngöbö Kukwei kākwe niebare kira. Ni ye abko ni ngututu moto kāmekāme Ngöbö rüere. Ngöböta ni tarere ja moto kuinbti, aisete ni rabadre kukwe kāmekāme nuene bātākā ngwarbe, akwa Ngöbökwe ñan ni mikadre ja ngie nuen, tätre nie-re, erere tätre nuene. Erere arato, Jesukristo ni Dänkien amne ni Bkänkä itibe abko ie tä trö kwite, käta rükente.

5 Ti bike kukwe niere, ne garera munye, akwa ti bike miketa töre jirekābe munye abko krörö: Ngöbökwe nitre israelita dianinkä Egipto bäre mento angwane, nire nire kākwe ñan Ngöbö kukwei mikani era ye abko Ngöbökwe ganinkä jökrä kä kaibete. 6 Bobukäre abko, angele ruäre nämane sribire Ngöbökrä, sribi ye abko kitani temen kwetre amne, namani bike kri, kākwe kä kuin Ngöbö kánti mikaninkä. Ye mden dokwäre abko kä iko te Ngöbökwe kitani ngite kärekaré abti kä mrä angwane, Ngöbökwe kukwe ükadite kräke abko tä ngibiare kä ye kánti. 7 Mdakäre abko, kukwe nakaninkä angelebtä, ye kwrere nakaninkä arato nitre Sodomabobtä amne nitre Gomorrabobtä. Erere arato, nitre nünanka juta känimekänime Sodoma amne Gomorra bäre temen, yebtä nakaninkä. Nitre nünanka juta yete ye namani ja mike gure bati bati nekwäre

sekwäre amne, nitre brare abko namani bike merire jae kwäri-kwäri. Erere arato, nitre merire namani bike brare jae kwärikwäri amne kukwe kāmekāme kore ye aibe mdei namani krübäte ietre abkobtä ja kitani kwetre. Abtä Ngöbökwe mikani ja ngie nuen, kākwe ganinkä kärekaré ñukwä jutrate. Kukwe nakaninkä kore, ye abko namani ja töikrä ni jökrä kräke.

8 Kukwe nakaninkä kore ja töikrä, akwa nitre kirakira kākwe ja mikani ngite kore, ye kwrere jire nitre dirikä blo käta ja mike ngite mtare mun ngätäite. Ja mikadre ngite bātākā ngwarbe kwetre abko dbe, ye abko mikata tuadre ietre köböre, tätre niere abko erere tätre ja mike ngite. Erere arato, ni Dänkien Jesukristo di kri, ye abko mikata ngwarbe kwetre. Erere arato, üai kāmekāme amne angeletre Ngöbökwe tuen ñakare abko rüere ñan ñäkadre jire, akwa niaratre abko tä ñäke rüere. 9 Akwa angele ütiäte kri kädianta Miguel nämane ja kwete Moisés ngwäkäbtä diablube angwane, angele Miguel ye ie ja nükani töre ñakare ñäke taretare diabluye au jakrä, aisete Ngöbökwe diablu kada ketadre abkokäre, niebare krörö kwe diabluye: iNi Dänkien Ngöbö kākwe ma kada keta! niebare kwe ie. 10 Akwa dirikätre blo ye abko ie üai kāmekāme amne jändrän mda mda gare ñakare, akwa tätre ñäke taretare rüere. Erere arato jändrän ngwarbe töi

ñakare kăta jăndrăn gare ie aibe nuene, ye kwrere jire nitre ye tă nüne amne tătre kukwe nuene kămekăme. Ye dokwăre abko Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen abko kănănta au kwetre jakră.

11 iAiteeje, dirikătre blo ye bobre jakăn! ñobtă ñan angwane Caïn kăkwe nünabare ño, ye kwrere niaratre tă nüne. Erere arato, kira ni iti kădian nămane Balaam abko nămane Ngöbö Kukwei niere ngwian ganainkră jae, ye kwrere nitre dirikă blo kăta dirire ngwian ganainkră jae. Mdakăre abko, ni iti kădian nămane Coré abko moto namani romon Moisés rüere abko dokwăre Ngöbökwe kămikani, ye kwere rakadikă arato niaratrebtă.

12 Mdakăre abko, dănta jübente băta nebe kăme, ye kwrere abko nitre dirikă blo tă mun ngătăite, ñobtă ñan angwane munta ja tarere kwări-kwări, ye bă mikakră munta mröre ketetibe, ye kănti abko dirikătre blo kăta mröre kabre-kabre, tă dö ñaen kabrekabre abko kăita nebe nuăre btătre amne tătre mun mike ũtiăte ñakare. Ye abko, kukwe gaidre kri abko tătre nuene. Erere arato, tătre ja bă mike ni mda mda ngibiabtikă kwrere, akwa tătre ja ngibiare au. Mdakăre abko, mŭta aibe tă kite jüben amne ñü ñakare te, aiseti müreta niken juenkă mentokwăre, ye kwrere jire niaratre tă nŭke, bti năin ta, akwa ñan tă ni die mike jire chi. Erere arato, kri rabadre ngwăre ngwăre abko

kăita nŭke amne ngwăta nebe ñakare btă, ye kwrere jire niaratre tă amne, kri ngatanina kwrere jire băta nebe abti diankata ngătri ngöi kuin, ye kwere jire niaratre tă arato.

13 Erere arato, mrenta nebe romon, tă niken nakwenkă kăta niken dăi dobrore kămekăme kite jate jate, ye kwrere jire nitre dirikă blo tă kukwe kămekăme gaidre kri ye nuene. Erere arato, muke tă niken mentokwăre amne ñan tă năin metre ta, ye kwrere jire tătre năin, ye dokwăre abko kă bări iko krŭbăte, te Ngöbökwe kitadi ngite kărekăre.

14 Mdakăre abko ni iti kădian nămane Enoc kăkwe nünabare kira Adán mrăkă ni kŭkŭ ja tăritări Adán tăbti abko kăkwe kukwe niebare krörö nitre dirikă blo yebtă: iTuen nete! Angele deme mili kabre kabre krŭbăte abko ben ni Dănkien jatadi.

15 Angwane nitre ngututu moto kămekăme Ngöbö rüere kăkwe kukwe nuenbare diăn diăn, erere arato ñăkăbare taretare kwetre Ngöbö rüere, ye dokwăre ni Dănkien jatadi mike ja ngie nuen jökră, niebare Enokwe nitre dirikă blo yebtă. 16 Jăndrăn jökră Ngöbökwe btă tătre ñăke amne jăndrăn keta kabre abko rüere tătre blite taretare. Erere arato, kukwe kămekăme mdei ietre, ye aibe jiebtı tătre nakwen. Mdakăre abko, tătre ja kăikitekă krŭbăte au amne tătre niken blite nuăre nuăre ni mda mdabe jăndrăn diănkakăre kăn.

Nünandreikä dite

17 Akwa ti mräkätäre tare tikwe, kukwe tä nakenkä mtare, yebtä nitre Jesukristo kukwei ngwianka käkwe diribare ño ño, ye munkwe ngwian töre jae.

18 Niaratre käkwe niebare krörö munye: Kä mrä angwane, ni jata-di ruäre abko käkwe Ngöbö mikadi yakrä jae amne kukwe kämekäme mdei ietre, ye aibe jiebtä rabadi nakwen abko erere nünandi kwetre, niebare kwetre munye, ye munkwe ngwian töre jae. **19** Nitre dirikä blo ye abko tä mun mike rüre jabe kwäri-kwäri amne kukwe kämekäme mdei ietre, ye aibe jiebtä tätre nakwen amne Ngöbö Üai ñakare btätäre.

20 Akwa ti mräkätäre tare tikwe, kukwe kuin deme Jesukristobtä diribare munye, mikata era munkwe, yebtä munkwe ja die mika nünenkä bäri dite mda amne munkwe blita Ngöböbe Ngöbö Üai Deme köböire.

21 Erere arato, Ngöböta mun tarere kri, yebtä munkwe nuna janknu amne, ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mikadi kuin nikrä, käkwe ni mikadi nüne kärekäre jabe, ye munkwe ngibia ngäbti.

22 Angwane nitre ruäre käkwe tödekadre janknu Jesu-

kristobti abko töita niken kwärä-kwärä, ni ye abko munkwe ngwian ruentari tare jae, töi mikakäre kwatibe ni Dänkienbti.

23 Amne ni mda mda kebera Jesukristo rükente, abtä bikera niken ja tare nike ñukwä jutrate, ye abko munkwe diantari ñukwä jutra ngäniene, niaratre ñan rabadre nianinte kärekäre abko-käre. Amne ni mda mda abko munkwe ngwian ruentari tare jae, akwa ni bren krübäte abtä kä jüräta nebe nibtä kise mike dän kwebtä, ye kwrere jire nitre ye abko krübäte, aisete munkwe ja ngibia niaratre ngäniene arato. **24-25** Mrä abko, Ngöbö itibe ni Diantarikä nikwe abko di tarä täte mun ngibiakrä, mun ñan rikadre niara bäre mento abko-käre. Amne kä bä nuäre Ngöbö kanti, ye te Ngöbö rabadre nebe mun ngwena kuin deme amne kä rabadre nuäre munbtä nebe yete, abkokäre Ngöbö di tarä täte arato, aisete Ngöbö aibe bä nuäre, yebtä raba mikani ütiäte amne, niara aibe raba mikani ütiäte jrei kwrere. Erere arato, niara aibe di kri jändrän jökräbti ta amne niara aibe jändrän jökrä bkänkä, yebtä abko kira dekä, mtare amne kärekäre Ngöbö aibe rabadre mikani ütiäte kri ni Dänkien Jesukristo köböire. Amen. Abko kore se. Ne ngörä.